

73/8/A/2010

WYROK

z dnia 5 października 2010 r.

Sygn. akt SK 26/08*

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Maria Gintowt-Jankowicz – przewodniczący

Wojciech Hermeliński – sprawozdawca

Adam Jamróz

Marek Kotlinowski

Andrzej Rzepliński,

protokolant: Grażyna Szałygo,

po rozpoznaniu, z udziałem skarżącego oraz Sejmu i Prokuratora Generalnego, na rozprawie w dniu 5 października 2010 r., skargi konstytucyjnej Jakuba Tomczaka o zbadanie zgodności:

art. 607k, art. 607l, art. 607m oraz art. 607p ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.) z art. 45 ust. 1, art. 42 ust. 2 i art. 55 ust. 4 Konstytucji oraz z art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, ze zm.) i art. 14 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, otwartego do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167),

o r z e k a:

Art. 607p § 1 pkt 5 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.) w zakresie, w jakim zawiera podstawę odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania wydanego wobec obywatela polskiego w celu przeprowadzenia postępowania karnego w wypadku, gdy:

a) dla sądu orzekającego w przedmiocie jego wykonania oczywistym jest, że osoba ścigana nie dopuściła się czynu, w związku z którym nakaz europejski został wydany,

b) opis czynu, którego dotyczy europejski nakaz aresztowania uniemożliwia jego kwalifikację prawną,

jest zgodny z art. 45 ust. 1 i art. 42 ust. 2 w związku z art. 55 ust. 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Ponadto p o s t a n a w i a:

na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, z 2000 r. Nr 48, poz. 552 i Nr 53, poz. 638, z

---

* Sentencja została ogłoszona dnia 11 października 2010 r. w Dz. U. Nr 189, poz. 1273.

2001 r. Nr 98, poz. 1070, z 2005 r. Nr 169, poz. 1417 oraz z 2009 r. Nr 56, poz. 459 i Nr 178, poz. 1375) **umorzyć postępowanie w pozostałym zakresie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.**

UZASADNIENIE

I

1. Skargą konstytucyjną z 5 czerwca 2007 r. skarżący Jakub Tomczak zakwestionował zgodność art. 607k, art. 607l, art. 607m oraz art. 607p ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.; dalej: k.p.k.) z art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, ze zm.; dalej: EKPC), art. 14 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, otwartego do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167; dalej: MPPOiP), art. 45 ust. 1 oraz art. 55 ust. 4 Konstytucji.

Zarzuty objęte rozpatrywaną skargą konstytucyjną powstały w związku z orzeczeniem zapadłym na gruncie następującego stanu faktycznego.

Postanowieniem z 3 kwietnia 2007 r. (sygn. akt II Akz 85/07) Sąd Apelacyjny w Poznaniu utrzymał w mocy postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu z 15 marca 2007 r. (sygn. akt III Kop 42/07) o przekazaniu skarżącego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej do Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej na mocy europejskiego nakazu aresztowania wydanego 22 stycznia 2007 r. przez Sąd Magistracki dla miasta Westminster.

Skarżący, zgodnie z treścią europejskiego nakazu aresztowania, był podejrzany o popełnienie przestępstw określonych w § 1 angielskiej ustawy z 1981 r. o usiłowaniu przestępstw, § 18 i § 20 angielskiej ustawy z 1861 r. o przestępstwach przeciwko osobie, § 1 angielskiej ustawy z 2003 r. o przestępstwach na tle seksualnym, § 8 i 1 angielskiej ustawy z 1986 r. o kradzieżach. Odpowiednikami tych przepisów w polskim systemie prawnym są art. 13 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, ze zm.; dalej: k.k.) w związku z art. 148 § 1 k.k. w związku z art. 156 § 1 pkt 2 k.k., art. 197 § 1 k.k., art. 280 § 1 k.k. i art. 278 § 1 k.k.

Uzasadniając zarzut niezgodności zaskarżonych przepisów ze wskazanymi wzorcami kontroli, skarżący wskazał, że nowelizacja kodeksu postępowania karnego, implementująca do polskiego porządku prawnego decyzję ramową Rady UE nr 2002/584/WSiSW z 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między Państwami Członkowskimi (dalej: decyzja ramowa w sprawie europejskiego nakazu aresztowania lub decyzja ramowa) zawiera luki, które „uniemożliwiają w sposób właściwy i wolny od wad realizowanie postanowień decyzji ramowej”. W tym kontekście skarżący podkreślił, że art. 65b k.p.k. nie określa wymogów formalnych, jakim powinien odpowiadać europejski nakaz aresztowania, na podstawie którego ma nastąpić przekazanie z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej osoby, wobec której został wydany. Przepisy nie określają również wymogów w zakresie prawidłowego tłumaczenia europejskiego nakazu aresztowania, co – w ocenie skarżącego – koliduje z art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz z art. 14 ust. 3 lit. a MPPOiP oraz z art. 6 ust. 3 lit. a EKPC. W tym kontekście skarżący podniósł ponadto zarzuty dotyczące tłumaczeń europejskiego nakazu aresztowania, jakimi sąd dysponował w jego sprawie, wskazując w szczególności, że w europejskim nakazie aresztowania opis zarzucanego czynu musi być tak określony, by nie było wątpliwości co do tego, o jakie przestępstwo osoba przekazana zostanie oskarżona. Skarżący podkreślił, że czyn zarzucany osobie, której dotyczy europejski nakaz

aresztowania, powinien być tak określony, aby nie zachodziły żadne wątpliwości co do tego, o jakie przestępstwo zostanie oskarżony.

Skarżący zwrócił uwagę, że zgodnie z art. 607r § 1 pkt 6 k.p.k. można odmówić wykonania europejskiego nakazu aresztowania, jeżeli za czyn zabroniony, którego dotyczy, można orzec karę dożywotniego pozbawienia wolności albo inny środek polegający na pozbawieniu wolności bez możliwości ubiegania się o jego skrócenie. W tym kontekście wskazał, że w kodeksie postępowania karnego nie określono sposobu, w jaki sąd ma zbadać te okoliczności. W ocenie skarżącego, jest to równoznaczne z naruszeniem konstytucyjnej zasady prawa do sądu.

Skarżący wskazał nadto, że przepisy zawarte w rozdziale 65a kodeksu postępowania karnego dotyczą sytuacji, w której Polska występuje do innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej o przekazanie osoby ściganej na podstawie europejskiego nakazu aresztowania. Przepisy pomieszczone w rozdziale 65b kodeksu postępowania karnego odnoszą się natomiast do sytuacji, w której Polska wykonuje europejski nakaz aresztowania. W tym kontekście zwrócił uwagę, że ze względu na wskazane luki w regulacjach zawartych w tym rozdziale kodeksu postępowania karnego w doktrynie został wyrażony pogląd, iż kodeksowe przepisy o europejskim nakazie aresztowania należy traktować jako pewną całość, podkreślając przy tym, że z tym twierdzeniem nie zgodziły się sądy orzekające w sprawie, w związku z którą pojawił się problem konstytucyjny objęty wniesioną skargą konstytucyjną. Skarżący podkreślił, że we wskazanym wyżej postanowieniu Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, wydanym w jego sprawie, sąd ten nie dopatrywał się również możliwości badania, czy europejski nakaz aresztowania wydany przez inne państwo członkowskie Unii Europejskiej spełnia wymogi formalne określone w ustawodawstwie angielskim. Sądy orzekające w sprawie skarżącego powołały się w tym zakresie na zasadę wzajemnego zaufania obowiązującą w zakresie współpracy sądowej. Zdaniem skarżącego, zasada ta nie ma jednak charakteru bezwzględnego, nie może w szczególności naruszać fundamentalnego prawa przysługującego każdemu, jakim jest prawo do sądu. Skarżący nawiązał w tym kontekście do art. 3 decyzji ramowej.

W dalszej części uzasadnienia skarżący wskazał, że – w jego ocenie – niedopuszczalne i niezgodne z Konstytucją jest, aby orzekanie o przekazaniu obywatela polskiego odbywało się bez zbadania przez sąd prawdopodobieństwa popełnienia przez podejrzanego zarzucanych mu czynów, a w szczególności, by sąd nie miał możliwości zapoznania się z dowodami zebranymi przez państwo żądające przekazania. W tym kontekście podkreślił, że ustalenie przez sąd, czy w toku postępowania zostały spełnione przesłanki dopuszczalności wydania europejskiego nakazu aresztowania jest doniosłe ze względu na stanowisko zajęte przez Sąd Najwyższy w uchwale z 20 lipca 2006 r., sygn. akt I KZP 21/06, OSNKW nr 9/2006, poz. 77, zgodnie z którym organ sądowy państwa wykonania europejskiego nakazu aresztowania może odmówić przekazania osoby ściganej, jeżeli ustali, że nakaz ten wydany został wbrew przesłankom dopuszczalności jego wydania.

W ocenie skarżącego, takie uregulowanie koliduje z konstytucyjnym prawem do obrony. Prawo to musi być bowiem rozumiane jako prawo do przygotowania się do rzetelnej obrony i faktycznego odpierania zarzutów. Tymczasem europejski nakaz aresztowania zawiera jedynie informacje o dowodach zebranych w sprawie i wzmiankę o zapadłym orzeczeniu, w związku z którym został wydany.

Uzasadniając zarzut niezgodności zaskarżonych przepisów z prawem do obrony, nawiązując do rozbieżności w tłumaczeniu europejskiego nakazu aresztowania wydanego w jego sprawie, skarżący wskazał na niejasność co do tego, jaki zarzut zostanie mu przedstawiony i w związku z jakim czynem zostaje przekazany do Wielkiej Brytanii.

Nawiązał przy tym do treści art. 5 ust. 2 EKPC w rozumieniu nadanym mu w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: ETPC), który statuuje wymóg niezwłocznego poinformowania każdego zatrzymanego w zrozumiałym dla niego języku o przyczynie zatrzymania oraz o stawianych mu zarzutach.

W dalszej części uzasadnienia, przypominając elementy składowe zasady prawa do sądu gwarantowanej przez art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz treść art. 77 ust. 2 Konstytucji, skarżący podkreślił, iż „prawo do wymiaru sprawiedliwości zajmuje tak ważne miejsce, że jakakolwiek wykładnia ścieśniająca w tym zakresie nie odpowiadałaby ani celowi ani też charakterowi ustroju RP”. Skarżący podkreślił w uzasadnieniu skargi, że prawo każdego do rzetelnego i publicznego procesu w sprawie karnej wynika także „z zasady zawartej w art. 1 Konstytucji, iż Polska jest państwem prawnym”, wskazując, że za taką interpretacją wskazanego przepisu przemawia także art. 56 ust. 1 Konstytucji. Wskazał następnie, że z art. 45 ust. 1 Konstytucji wynika jednoznacznie wola prawodawcy, aby prawem do sądu objąć możliwie najszerszy zakres spraw, a z zasady demokratycznego państwa prawnego płynie dyrektywa interpretacyjna zakazująca zawężającej wykładni prawa do sądu. Skarżący podkreślił przy tym, że „rozpatrywanie sprawy ma polegać na badaniu argumentów stron, w toku którego sąd ma obowiązek ustosunkowania się do podnoszonych twierdzeń. Rozpatrzenie sprawy obejmuje w szczególności prawo podejrzanego do wysłuchania”. W ocenie skarżącego, w sprawie go dotyczącej, sądy obydwu instancji orzekły wyłącznie na podstawie jednego dokumentu – europejskiego nakazu aresztowania. Skarżący, występujący w roli podejrzanego, nie miał możliwości ustosunkowania się do zawartych w nim twierdzeń. Decydując o przekazaniu na podstawie europejskiego nakazu aresztowania, sąd orzeka ostatecznie o prawach i wolnościach obywatela. Ta decyzja procesowa nie może zapaść bez choćby uprawdopodobnienia popełnienia czynu zarzucanego w europejskim nakazie aresztowania.

Zarządzeniem z 9 października 2007 r. skarżący został wezwany do uzupełnienia braków formalnych skargi konstytucyjnej m.in. przez dokładne określenie sposobu naruszenia konstytucyjnych praw i wolności skarżącego wyrażonych w art. 45 ust. 1 Konstytucji przez zaskarżone art. 607k, art. 607l, art. 607m oraz art. 607p k.p.k. oraz przez dokładne określenie sposobu naruszenia konstytucyjnych praw i wolności skarżącego wyrażonych w art. 55 ust. 4 Konstytucji przez zaskarżone przepisy.

W odpowiedzi na powyższe zarządzenie, w piśmie procesowym z 17 października 2007 r. skarżący wskazał, że art. 607k k.p.k. jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 1, w związku z art. 41 ust. 3, w związku z art. 42 ust. 2 Konstytucji w zakresie, w jakim: 1) zezwala na przekazanie osoby ściganej europejskim nakazem aresztowania pomimo nieuprawdopodobnienia faktu popełnienia zarzucanych przestępstw; 2) nie precyzuje wymogów formalnych, jakim powinien odpowiadać europejski nakaz aresztowania; 3) nie precyzuje wymogów formalnych, jakim powinno odpowiadać tłumaczenie europejskiego nakazu aresztowania; 4) nie określa wymogu dołączenia do europejskiego nakazu aresztowania tzw. decyzji bazowej, tj. orzeczenia, z którym wiąże się europejski nakaz aresztowania; 5) nie określa wymogu przedstawienia dowodów wskazujących na prawdopodobieństwo popełnienia przestępstwa przez osobę, której nakaz dotyczy. W konsekwencji osoba ścigana na podstawie europejskiego nakazu aresztowania jest pozbawiona prawa do rozpatrzenia sprawy przez niezależny, bezstronny, niezawisły sąd, albowiem sąd, orzekając o przekazaniu na podstawie europejskiego nakazu aresztowania, nie dokonuje własnych ustaleń, opierając się wyłącznie na zasadzie zaufania do organu wydającego europejski nakaz aresztowania. Uregulowanie to, zdaniem skarżącego, koliduje nadto z zasadą prawa do obrony przez: 1) niezagwarantowanie osobie ściganej możliwości zapoznania się w sposób zrozumiały z treścią stawianych zarzutów; 2) pozbawienie osoby ściganej możliwości zapoznania się z materiałem dowodowym

stanowiącym podstawę wystąpienia z europejskim nakazem aresztowania; 3) pozbawienie osoby ściganej inicjatywy dowodowej i możliwości weryfikacji materiału dowodowego stanowiącego podstawę europejskiego nakazu aresztowania.

W odniesieniu do art. 607l k.p.k. podniósł, że przepis ten jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 1 i w związku z art. 42 ust. 2 Konstytucji w zakresie, w jakim nakłada na sąd orzekający na posiedzeniu w przedmiocie przekazania i tymczasowego aresztowania obowiązek zbadania prawdopodobieństwa popełnienia zarzucanego przestępstwa przez osobę, przeciwko której europejski nakaz aresztowania jest wydany.

Z kolei w odniesieniu do art. 607m k.p.k. skarżący wskazał, że przepis ten koliduje z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 1, w związku z art. 42 ust. 2 Konstytucji w zakresie, w jakim nakłada na sąd obowiązek wydania postanowienia o przekazaniu w określonym w ustawie terminie, nawet wówczas, gdy termin ten jest niewystarczający do przeprowadzenia postępowania w tej sprawie, a nadto w zakresie, w jakim nie precyzuje, w jakich wypadkach terminy do wydania postanowienia o przekazaniu mogą zostać niedotrzymane.

W piśmie procesowym z 17 października 2007 r., w odniesieniu do art. 607p k.p.k. skarżący wskazał, że przepis ten jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 1 i w związku z art. 42 ust. 2 Konstytucji w zakresie, w jakim nie zawiera unormowań, zgodnie z którymi sąd odmawia wykonania europejskiego nakazu aresztowania, jeżeli europejski nakaz aresztowania nie spełnia wymogów formalnych oraz w zakresie, w jakim nie zawiera unormowania, zgodnie z którym sąd odmawia wykonania europejskiego nakazu aresztowania wówczas, gdy w sposób dostateczny nie uprawdopodobniono faktu popełnienia zarzucanego przestępstwa.

Skarżący stwierdził nadto, że art. 607k jest niezgodny z art. 55 ust. 4 w związku z art. 31 ust. 1 i w związku z art. 41 ust. 3 w związku z art. 42 ust. 2 Konstytucji w zakresie, w jakim narusza prawa i wolności osoby, nie formułując wymogu przedstawienia w europejskim nakazie aresztowania dowodów wskazujących na prawdopodobieństwo popełnienia przestępstwa oraz nie przewidując możliwości zapoznania się przez sąd z tymi dowodami. W kontekście tak określonych wzorców kontroli skarżący w odniesieniu do art. 607k k.p.k. podniósł nadto zarzut naruszenia praw i wolności osoby ściganej przez dopuszczenie przekazania pomimo braku wymogu przedstawienia jej odpowiednio uwierzytelnionego tłumaczenia europejskiego nakazu aresztowania, co w konsekwencji uniemożliwia jej zapoznanie się z zarzutami.

W odniesieniu do art. 607l k.p.k. podniósł, że przepis ten jest niezgodny z art. 55 ust. 4 w związku z art. 31 ust. 1, w związku z art. 42 ust. 2 Konstytucji w zakresie, w jakim: 1) narusza prawa i wolności osoby ściganej, nie przyznając sądowi orzekającemu w przedmiocie przekazania prawa do przeprowadzenia jakiegokolwiek postępowania dowodowego; 2) narusza prawa i wolności osoby ściganej, uzależniając możliwość jej przesłuchania od wniosku państwa członkowskiego wydającego europejski nakaz aresztowania; 3) narusza prawa i wolności osoby ściganej przez umożliwienie sądowi wydania postanowienia o przekazaniu osoby ściganej na podstawie europejskiego nakazu aresztowania pomimo uniemożliwienia podejrzanej obrony, która miałaby polegać na ustosunkowaniu się do przedstawionych zarzutów.

Precyzując zarzut dotyczący art. 607m k.p.k. skarżący wskazał, że przepis ten jest niezgodny z art. 55 ust. 4 w związku z art. 31 ust. 1, w związku z art. 42 ust. 2 Konstytucji w zakresie, w jakim narusza prawa i wolności osoby ściganej, nakładając na sąd obowiązek wydania postanowienia w określonym terminie, „zakładając prymat zasady szybkości postępowania nad zasadą dokładnego i rzetelnego zbadania zasadności

stawianych jej zarzutów, w tym zbadania czy w [europejskim nakazie aresztowania] został uprawdopodobniony fakt popełnienia przez osobę ściganą przestępstwa”.

Z kolei w odniesieniu do zarzutu niekonstytucyjności art. 607p k.p.k. skarżący wskazał, że przepis ten narusza art. 55 ust. 4 w związku z art. 31 ust. 1, w związku z art. 42 ust. 2 Konstytucji w zakresie, w jakim nie zawiera unormowań, zgodnie z którymi sąd odmawia wykonania europejskiego nakazu aresztowania, jeżeli w sposób dostateczny nie uprawdopodobniono faktu popełnienia przez podejrzanego przestępstwa zarzucanego mu w europejskim nakazie aresztowania oraz w zakresie, w jakim nie przewiduje przesłanki odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania niespełniającego wymogów formalnych.

2. W piśmie z 9 października 2008 r. stanowisko w sprawie zajął Prokurator Generalny. W jego ocenie, art. 607p k.p.k. w zakresie, w jakim zezwala na przekazanie osoby ściganej europejskim nakazem aresztowania z terytorium Polski w celu przeprowadzenia przeciwko tej osobie postępowania karnego na terytorium innego państwa członkowskiego UE pomimo nieuprawdopodobnienia popełnienia przez tę osobę zarzucanych jej przestępstw, jest zgodny z art. 45 ust. 1 i art. 42 ust. 2, w związku z art. 55 ust. 4 Konstytucji. Ponadto Prokurator Generalny wniósł o umorzenie postępowania w pozostałym zakresie na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.; dalej: ustawa o TK) ze względu na niedopuszczalność wydania orzeczenia.

Uzasadniając zajęte stanowisko, Prokurator Generalny stwierdził, że poddanie skargi merytorycznej ocenie wymaga uprzedniego ustalenia zakresu jej konstytucyjnej kontroli. Wskazał, że punktem wyjścia winna tu być treść ostatniego pisma procesowego skarżącego, sporządzonego 17 października 2007 r., tj. już po upływie terminu do wniesienia skargi. W piśmie tym pełnomocnik skarżącego wskazał dodatkowe wzorce kontroli zaskarżonych przepisów. W tym kontekście Prokurator Generalny przypomniał, że trzymiesięczny termin do wniesienia skargi jest terminem do sformułowania wszystkich istotnych elementów skargi, zgodnie z wymogami art. 47 ust. 1 ustawy o TK. W ocenie Prokuratora Generalnego, nowe zarzuty, wskazane w piśmie z 17 października 2007 r., powinny być traktowane jako nowa skarga konstytucyjna, złożona w tym wypadku po przekroczeniu trzymiesięcznego terminu. W konsekwencji niedopuszczalne jest wydanie orzeczenia w przedmiocie zgodności: 1) art. 607k k.p.k. z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 1, w związku z art. 41 ust. 3, w związku z art. 42 ust. 2 Konstytucji oraz z art. 55 ust. 4 w związku z art. 31 ust. 1, w związku z art. 41 ust. 3, w związku z art. 42 ust. 2 Konstytucji; 2) art. 607l k.p.k. z art. 55 ust. 4 w związku z art. 31 ust. 1, w związku z art. 42 ust. 2 Konstytucji; 3) art. 607m k.p.k. z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 1, w związku z art. 42 ust. 2 Konstytucji oraz z art. 55 ust. 4 w związku z art. 31 ust. 1, w związku z art. 42 ust. 2 Konstytucji; 4) art. 607p k.p.k. z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 1, w związku z art. 42 ust. 2 Konstytucji oraz z art. 55 ust. 4 w związku z art. 31 ust. 1, w związku z art. 42 ust. 2 Konstytucji.

Kontynuując rozważania dotyczące kwestii formalnych, w nawiązaniu do orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, Prokurator Generalny stwierdził, że na Trybunale Konstytucyjnym spoczywa powinność badania zgodności zaskarżonych przepisów nie tylko z wzorcami konstytucyjnymi powołanymi w *petitum* skargi konstytucyjnej, ale także z tymi, które zostały wskazane w jej uzasadnieniu. W tym kontekście wskazał, że poza wzorcami kontroli wskazanymi przez skarżącego w *petitum* badanej skargi podstawę kontroli w niniejszej sprawie stanowi także art. 42 ust. 2 Konstytucji, który został powołany w jej uzasadnieniu.

W dalszej części uzasadnienia Prokurator Generalny podniósł, że nie wszystkie spośród zaskarżonych przepisów stanowiły podstawę prawną orzeczenia o prawach i wolnościach konstytucyjnych skarżącego, a w konsekwencji, że względu na brzmienie art. 79 ust. 1 Konstytucji, nie wszystkie mogą być przedmiotem merytorycznej oceny Trybunału Konstytucyjnego. W ocenie Prokuratora Generalnego, przesłanek merytorycznego badania nie spełniają: art. 607k k.p.k., art. 607l k.p.k. oraz art. 607m k.p.k. Jego zdaniem, przedmiotem kontroli w niniejszej sprawie może być jedynie art. 607p k.p.k. zawierający enumeratywnie wymienione okoliczności, których zaistnienie prowadzi obligatoryjnie do wydania postanowienia o odmowie przekazania osoby ściganej. Z uzasadnienia skargi można bowiem wywieść, że – w ocenie skarżącego – taką okolicznością powinno być nieuprawdopodobnienie przez polski sąd popełnienia przez osobę ściganą zarzucanych jej przestępstw. Wprowadzenie takiej przesłanki spowodowałoby konieczność przeprowadzenia przez polski sąd własnego postępowania dowodowego na podstawie dowodów wskazujących na popełnienie przez osobę ściganą przestępstw objętych europejskim nakazem aresztowania. Ze względu na użycie w skardze sformułowania „w zakresie, w jakim zezwala”, należy przyjąć, że niekonstytucyjność zakwestionowanych przepisów skarżący upatruje w braku normy bezwzględnie zakazującej przekazania osoby ściganej w trybie europejskiego nakazu aresztowania, a taka przesłanka może być umiejscowiona jedynie w art. 607p k.p.k. W tym kontekście Prokurator Generalny wskazał, że zarzuty skargi nie dotyczą ich treści, ale pominięcia w nich regulacji, bez których budzą wątpliwości natury konstytucyjnej. Ograniczenie kontroli konstytucyjnej do art. 607p k.p.k. jest przy tym wystarczające dla ochrony konstytucyjnych praw skarżącego.

Następnie Prokurator Generalny przeszedł do rozważań dotyczących art. 55 ust. 4 Konstytucji. W jego ocenie, w trybie skargi konstytucyjnej zarzut naruszenia art. 55 ust. 4 Konstytucji nie może być rozpatrywany samodzielnie, ponieważ przepis ten odwołuje się ogólnie do praw i wolności konstytucyjnych, nie konkretyzując, które spośród nich mogą być naruszone przy ekstradycji. Ze względu na to, że skarżący wskazał również inne wzorce konstytucyjne, w ocenie Prokuratora Generalnego, należy uznać, że skarżący upatruje naruszenia praw i wolności konstytucyjnych określonych w art. 45 ust. 1 i w art. 42 ust. 2 Konstytucji w związku z przepisem, który umożliwił jego ekstradycję (art. 55 ust. 4 Konstytucji).

W odniesieniu do wskazanych przez skarżącego jako wzorce kontroli art. 6 EKPC oraz art. 14 ust. 1 MPPOiP Prokurator Generalny wskazał na niedopuszczalność oceny przepisów zakwestionowanych w trybie skargi konstytucyjnej przez pryzmat wzorców wynikających z umów międzynarodowych.

Ustosunkowując się do zarzutu niezgodności art. 607p k.p.k. z art. 45 ust. 1 i art. 42 ust. 2 w związku z art. 55 ust. 4 Konstytucji, Prokurator Generalny stwierdził, że nie jest on zasadny.

Uzasadniając stanowisko przedstawione w tym zakresie, Prokurator Generalny stwierdził, że dla oceny konstytucyjności pominięcia w art. 607p k.p.k. przesłanki nieuprawdopodobnienia popełnienia przez osobę ściganą zarzucanych jej przestępstw konieczne jest nawiązanie do ukształtowanej przez doktrynę oraz orzecznictwo zawartości normatywnej przepisów regulujących procedurę wykonywania europejskiego nakazu aresztowania. Prokurator Generalny przypomniał tu w szczególności uchwałę Sądu Najwyższego z 20 lipca 2006 r., sygn. akt I KZP 21/06, w której stwierdzono, że przesłanką podlegającą weryfikacji jest tu także cel, w którym europejski nakaz aresztowania został wydany. Jeżeli nakaz wydano pomimo braku spełnienia przesłanek jego wydania w państwie żądającym przekazania osoby ściganej, wówczas decyzja przekazana organowi sądowemu państwa wykonania nakazu w istocie nie jest europejskim nakazem aresztowania. Kontrolne badanie przesłanek wydania europejskiego nakazu

aresztowania musi poprzedzać ocenę, czy nie zachodzą negatywne przesłanki jego wykonania, przy czym „dopuszczalność negatywnej weryfikacji przesłanek wydania nakazu w państwie jego wykonania musi być (...) ograniczona do zupełnie wyjątkowych wypadków, o czym przesądza zasada wzajemnego zaufania, stanowiąca fundament współpracy sądowej między państwami członkowskimi Unii Europejskiej”. Prokurator Generalny podkreślił, że w powołanej uchwale Sąd Najwyższy wyraźnie rozróżnił przesłanki wydania oraz przesłanki wykonania europejskiego nakazu aresztowania. Wskazał, że przesłanki wykonania sformułowane są wyłącznie w art. 607p i art. 607r k.p.k., a w wypadku europejskiego nakazu aresztowania wydanego w celu wykonania kary pozbawienia wolności lub środka polegającego na pozbawieniu wolności wobec osoby ściganej – także w art. 607s k.p.k. Cel europejskiego nakazu aresztowania stanowi natomiast przesłankę jego wydania, a nie wykonania. Prokurator Generalny nawiązał w tym zakresie porównawczo do orzecznictwa sądów innych państw członkowskich UE, podkreślając, że nie zawierają one jednolitych uregulowań dotyczących tej kwestii.

Nawiązując do treści decyzji ramowej w sprawie europejskiego nakazu aresztowania, Prokurator Generalny wskazał, że nie realizuje ona modelu automatycznego uznawania orzeczeń organów sądowych innych państw członkowskich UE. W preambule decyzji ramowej stwierdza się bowiem, że „decyzje w sprawie wykonywania europejskiego nakazu aresztowania należy poddawać należytych kontrolom”. Z art. 1 ust. 2 decyzji ramowej wynika jednak, że państwa członkowskie nie są uprawnione do rozszerzania katalogu przesłanek odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania w prawie krajowym. Nie powinny także poszerzać zakresu kompetencji organu sądowego wykonującego europejski nakaz aresztowania do kontrolowania decyzji organu występującego, gdyż to podważałoby zasadę wzajemnego uznawania, której jedyne ograniczenia określa decyzja ramowa.

W tym kontekście Prokurator Generalny stwierdził, że niektóre państwa członkowskie UE dokonały nieprawidłowego wdrożenia decyzji ramowej, co jednak nie powinno być postrzegane jako zachęta do stosowania prawa polskiego w sposób niezgodny z decyzją ramową.

W dalszej części uzasadnienia, w nawiązaniu do wypowiedzi prezentowanych w doktrynie, Prokurator Generalny stwierdził, że Komisja Wspólnot Europejskich zdaje się skłaniać ku stanowisku o niedopuszczalności badania przez sąd państw wykonania przesłanek dopuszczalności wydania europejskiego nakazu aresztowania. Wskazał tu w szczególności na skrytykowane przez Komisję postanowienie ustawy holenderskiej, dopuszczające możliwość odmowy przekazania osoby w wypadku, gdy „stanie się krystalicznie jasne, że osoba ścigana nie mogła popełnić przestępstwa”.

Prokurator Generalny podkreślił, że zarówno w orzecznictwie Sądu Najwyższego, jak i w piśmiennictwie akcentuje się znaczenie zasady wzajemnego zaufania, wskazując, że powinna być wiodąca przy interpretacji przepisów o europejskim nakazie aresztowania.

Przepisy implementujące decyzję ramową do polskiego porządku prawnego nie przewidują wprost badania przez polskie sądy podstaw wydania europejskiego nakazu aresztowania, urzeczywistniając tym samym zasadę wzajemnego zaufania. W orzecznictwie sądowym oraz w doktrynie badanie takie dopuszcza się tylko na zasadzie absolutnie koniecznego wyjątku. W tym kontekście Prokurator Generalny podkreślił, że nawet w takim wypadku nie do zaakceptowania wydaje się odmowa wydania osoby ściganej, ponieważ takiej przesłanki nie zawiera decyzja ramowa. Właściwym rozwiązaniem w takim wypadku jest zwrócenie się do państwa wydania europejskiego nakazu aresztowania w trybie art. 607z k.p.k. o uzupełnienie informacji z jednoczesnym wskazaniem nowych okoliczności w sprawie. W takiej sytuacji możliwe jest cofnięcie europejskiego nakazu aresztowania przez państwo wydania.

W dalszej części uzasadnienia, w nawiązaniu do art. 45 ust. 1 Konstytucji, wskazanego jako podstawa kontroli w sprawie, Prokurator Generalny stwierdził, że analizę zgodności art. 607p k.p.k. z tym wzorcem kontroli musi poprzedzać rozstrzygnięcie dotyczące charakteru postępowania w przedmiocie przekazania osoby ściganej, a konkretnie ustalenie, czy postępowanie to jest „sprawą” w rozumieniu tego przepisu Konstytucji. Udzielając tu odpowiedzi twierdzącej, Prokurator Generalny podkreślił, że w konsekwencji postępowanie w przedmiocie wykonania europejskiego nakazu aresztowania musi spełniać wymóg sprawiedliwości proceduralnej.

W postępowaniu toczącym się w przedmiocie wykonania europejskiego nakazu aresztowania udział osoby ściganej (*quasi*-oskarżonego) jest ograniczony do niezbędnej potrzeby. Kodeks postępowania karnego nie przewiduje prawa osoby ściganej do składania wniosków dowodowych ani oświadczeń w przedmiocie zarzutów popełnienia przestępstw określonych w europejskim nakazie aresztowania. W ocenie Prokuratora Generalnego, procedura zmierzająca do wykonania europejskiego nakazu aresztowania jest mimo to zgodna z art. 45 ust. 1 Konstytucji. Celem postępowania w tym przedmiocie jest wydanie albo odmowa wydania osoby ściganej, a nie orzekanie o winie i karze tej osoby w zakresie czynu zarzucanego w europejskim nakazie aresztowania. W związku z tym prawo do wysłuchania nie musi być zagwarantowane w zakresie dotyczącym weryfikacji dowodów potwierdzających fakt popełnienia czynów zarzucanych w europejskim nakazie aresztowania. Sąd orzekający w przedmiocie europejskiego nakazu aresztowania powinien natomiast umożliwić osobie ściganej realizację jej prawa do wysłuchania w pozostałym zakresie, w tym. m.in. w zakresie weryfikacji prawdziwości danych zawartych w europejskim nakazie aresztowania.

Celem decyzji ramowej jest maksymalne uproszczenie i przyspieszenie procedury przekazywania pomiędzy państwami UE sprawców najpoważniejszych przestępstw. To założenie decyzji ramowej ma służyć zapewnieniu obywatelom wysokiego poziomu bezpieczeństwa osobistego w przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Wskazane powyżej ograniczenia prawa do sądu, przejęte wprost z decyzji ramowej, spełniają zatem warunki ograniczeń tego prawa przewidziane w art. 31 ust. 3 Konstytucji.

Prokurator Generalny podkreślił, że prawa człowieka nie są obecnie domeną wyłącznie prawa krajowego, ich źródłem mogą być także umowy międzynarodowe. Zwrócił w szczególności uwagę na treść art. 6 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej (dalej: TUE), zgodnie z którym Unia działa na zasadach wolności, demokracji, poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności oraz praworządności. Z kolei art. 6 ust. 2 TUE zobowiązuje państwa członkowskie UE do przestrzegania praw podstawowych zagwarantowanych w EKPC oraz poszanowania praw wynikających ze wspólnych tradycji konstytucyjnych, które stanowią wspólne zasady prawa Wspólnoty.

W dalszej części uzasadnienia Prokurator Generalny w nawiązaniu do obowiązku proeuropejskiej interpretacji przepisów prawa europejskiego oraz wynikającej z art. 9 Konstytucji powinności przestrzegania wiążącego Polskę prawa międzynarodowego wskazał, że Polska, przystępując do UE, wyraziła tym samym zgodę na to, że „w zakresie praw człowieka powstanie multicentryczność oddziaływania prawa rodzimego i systemu prawa UE”.

W odniesieniu do zarzutu kolizji zaskarżonego przepisu z art. 42 ust. 2 Konstytucji Prokurator Generalny stwierdził, że zarzutu naruszenia prawa do obrony w badanej sprawie nie sposób jest rozpatrywać w oderwaniu od zarzutu naruszenia prawa do sądu. Niedopuszczalność, co do zasady, badania przez sąd wykonania europejskiego nakazu aresztowania przesłanki uprawdopodobnienia popełnienia przez osobę ściganą przestępstwa zarzucanego jej w europejskim nakazie aresztowania w równym bowiem stopniu dotyka prawa do rzetelnego procesu, jak i prawa do obrony w wymiarze

materialnym, polegającym na możliwości osobistego bronięcia się przez osobę ściganą. To zaś powoduje, że argumentacja przedstawiona przy rozważaniu zgodności zaskarżonego przepisu z art. 45 ust. 1 Konstytucji pozostaje aktualna również w odniesieniu do zarzutu niezgodności zaskarżonego przepisu z art. 42 ust. 2 Konstytucji.

W konsekwencji Prokurator Generalny zajął stanowisko, że art. 607p k.p.k. jest zgodny z art. 45 ust. 1 i art. 42 ust. 2 Konstytucji w związku z art. 55 ust. 4 Konstytucji.

3. W piśmie z 24 marca 2009 r. w imieniu Sejmu stanowisko w sprawie zajął Marszałek Sejmu.

W ocenie Sejmu, art. 607p k.p.k. w zakresie, w jakim zezwala na przekazanie osoby ściganej europejskim nakazem aresztowania z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej w celu przeprowadzenia przeciwko niej postępowania karnego pomimo braków formalnych nakazu oraz pomimo braku odpowiedniego uprawdopodobnienia popełnienia zarzucanych jej w nakazie przestępstw, jest zgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 1, w związku z art. 42 ust. 2 Konstytucji oraz z art. 31 ust. 1 w związku z art. 42 ust. 2, w związku z art. 55 ust. 4 Konstytucji. W imieniu Sejmu Marszałek Sejmu wniósł nadto o umorzenie postępowania w pozostałym zakresie ze względu na niedopuszczalność wydania orzeczenia.

W stanowisku Sejmu podkreślono, że wzorcem kontroli w sprawie zainicjowanej skargą konstytucyjną mogą być wyłącznie przepisy Konstytucji. Oznacza to, że badanie przez Trybunał Konstytucyjny zgodności zaskarżonych przepisów z art. 6 EKPC oraz z art. 14 ust. 1 MPPOiP jest niedopuszczalne.

W stanowisku Sejmu wskazano nadto, że w badanej sprawie przedmiotem merytorycznej kontroli Trybunału może być wyłącznie art. 607p k.p.k. Ten bowiem tylko przepis można uznać za merytoryczną podstawę rozstrzygnięcia sądu w przedmiocie praw i wolności konstytucyjnych skarżącego. Jak stwierdził Sejm, wskazany przepis wyraża normę zakazującą wykonania europejskiego nakazu aresztowania w wypadku zaistnienia którejś ze wskazanych enumeratywnie przesłanek. Zarzuty podniesione przez skarżącego sprowadzają się zaś do pominięcia przez ustawodawcę norm zakazujących sądowi polskiemu wykonania europejskiego nakazu aresztowania bez należytego uprawdopodobnienia popełnienia przez osobę ściganą zarzucanych jej przestępstw oraz w wypadku, gdy nakaz nie spełnia wymogów formalnych. W ocenie Sejmu, taki zarzut jest adekwatny jedynie w stosunku do art. 607p k.p.k., gdyż tylko w tym przepisie spośród kwestionowanych przez skarżącego – ustawodawca mógł takie normy wprowadzić.

W dalszej części zajętogo stanowiska Sejm stwierdził, że z treści obydwu pism procesowych skarżącego, tj. ze skargi konstytucyjnej z 5 czerwca 2007 r. oraz z pisma z 17 października 2007 r. wynika, że skarżący podnosi, iż art. 607p k.p.k. w zakresie, w jakim nie wprowadza jako bezwzględnej przyczyny odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania niewypełnienia wymogów formalnych oraz niedostatecznego uprawdopodobnienia faktu popełnienia przez osobę ściganą zarzucanych jej przestępstw, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 1, w związku z art. 42 ust. 2 Konstytucji oraz z art. 31 ust. 1 w związku z art. 42 ust. 2, w związku z art. 55 ust. 4 Konstytucji.

W kontekście tak ujętego zarzutu Sejm stwierdził, że w analizowanej sprawie zasadnicze znaczenie ma prawo do sądu w rozumieniu materialnym, a konkretnie gwarancja sprawiedliwego postępowania sądowego. W nawiązaniu do orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego w uzasadnieniu stanowiska Sejmu wskazano, że sprawiedliwa procedura sądowa powinna zapewniać stronom uprawnienia procesowe stosowne do przedmiotu prowadzonego postępowania. W każdym wypadku ustawodawca powinien zapewnić jednostce prawo do wysłuchania. Jednostka powinna mieć w szczególności

możliwość przedstawienia swoich racji sądowi oraz zgłaszania wniosków dowodowych. Istotnym elementem sprawiedliwej procedury jest przy tym prawo strony do osobistego udziału w czynnościach procesowych. Ustawodawca może ograniczyć udział stron w czynnościach procesowych, ograniczenia takie powinny jednak zawsze posiadać odpowiednie uzasadnienie.

W odniesieniu do art. 31 ust. 1 Konstytucji w stanowisku Sejmu wskazano, że ten wzorzec, wraz z art. 31 ust. 2 Konstytucji, wyraża zasadę wolności człowieka. W tym kontekście, w nawiązaniu do orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego w stanowisku Sejmu stwierdzono, że zasada wyrażona w tych przepisach „jest dopełnieniem poszczególnych przepisów określających poszczególne wolności konstytucyjne”. Oznacza to, że we wszystkich sytuacjach, w których jest możliwe wskazanie konkretnego przepisu konstytucyjnego gwarantującego dane prawo lub wolność, skarga musi podnieść zarzut naruszenia tego przepisu. Jak podkreślono, w analizowanej skardze konstytucyjnej wzorzec wynikający z art. 31 ust. 1 i 2 Konstytucji powiązany z art. 42 ust. 2 Konstytucji, gwarantującym prawo do obrony. To zaś prawo jest gwarantowane „we wszystkich stadiach postępowania”.

W kontekście wzorca kontroli wynikającego z art. 55 ust. 4 Konstytucji, w stanowisku Sejmu stwierdzono, że przepis ten nie może być samodzielnym wzorcem kontroli. W analizowanej sprawie wzorzec ten należy powiązać z prawem do wolności (art. 31 ust. 1 Konstytucji) oraz z prawem do obrony (art. 42 ust. 2 Konstytucji).

W dalszej części uzasadnienia Sejmu stwierdzono, że zarzuty podniesione przez skarżącego dotyczą pominięcia ustawodawczego. Pominięcie takie, w wypadku, gdy dotyczy braku pewnych elementów normatywnych w treści określonego przepisu, który to brak skutkuje jego niekonstytucyjnością, podlega kognicji Trybunału Konstytucyjnego. Jeżeli chodzi o zarzuty podniesione w niniejszej skardze konstytucyjnej, Trybunał Konstytucyjny ma możliwość oceny konstytucyjności zaskarżonych przepisów pod kątem występujących w nich braków powodujących wątpliwości konstytucyjne.

W ocenie Sejmu, merytoryczną analizę zgodności art. 607p k.p.k. z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 1, w związku z art. 42 ust. 2 Konstytucji należy poprzedzić ustaleniem, czy postępowanie w przedmiocie przekazania osoby ściganej państwu wydajacemu europejski nakaz aresztowania jest sprawą w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji. W tym kontekście, w nawiązaniu do poglądów prezentowanych w piśmiennictwie, w stanowisku Sejmu stwierdzono, że postępowanie dotyczące wykonania europejskiego nakazu aresztowania jest postępowaniem incydentalnym. Podjęcie przez prokuratora pierwszych czynności względem osoby, której dotyczy europejski nakaz aresztowania, powoduje, że zyskuje ona status quasi-strony, a jej pozycja jest zbliżona do pozycji oskarżonego w postępowaniu zasadniczym. Zdaniem Sejmu, ze względu na zakres konstytucyjnego prawa do sądu należy uznać, że postępowanie w przedmiocie wykonania europejskiego nakazu aresztowania jest sprawą w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji. Jest to postępowanie karne poprzedzające postępowanie zasadnicze, w którym sąd będzie rozstrzygał o winie i karze osoby, której dotyczy europejski nakaz aresztowania. Polski sąd, podejmując decyzję w przedmiocie wydania takiej osoby, rozstrzyga o jej prawach i wolnościach, w tym przede wszystkim o konstytucyjnym prawie obywatela polskiego do odpowiedzialności przed polskim sądem. W odniesieniu do postępowania sądu w przedmiocie wydania osoby ściganej w trybie europejskiego nakazu aresztowania można więc mówić o sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości.

W dalszej części uzasadnienia stanowiska Sejmu podkreślono, że europejski nakaz aresztowania opiera się na zasadzie wzajemnego uznawania. Nie jest jednak tak, iżby postępowanie toczące się w przedmiocie wykonania europejskiego nakazu aresztowania cechowało się pełnym automatyzmem. W stanowisku Sejmu przypomniano wyrok

Trybunału Konstytucyjnego z 27 kwietnia 2005 r., sygn. P 1/05 (OTK ZU nr 4/A/2005, poz. 42), w związku z którym doszło do zmiany art. 55 Konstytucji. W tym kontekście podkreślono, że w następstwie nowelizacji wskazanego przepisu Konstytucji „sędziowie polscy uzyskali nawet szerszy zakres przesłanek odmowy wykonania nakazu, niż zostało to przewidziane w decyzji ramowej”. Bezwzględna odmowa wykonania nakazu została ograniczona do sytuacji wyjątkowych; do takich nie zaliczono braków formalnych nakazu ani braku uprawdopodobnienia popełnionych przestępstw.

Zdaniem Sejmu, nie oznacza to, że sąd w postępowaniu w przedmiocie wykonania europejskiego nakazu aresztowania nie bada wymogów formalnych nakazu. Analiza europejskiego nakazu aresztowania pod tym kątem jest podstawową czynnością sądu państwa wykonania. W wypadku stwierdzenia usuwalnych braków formalnych polski sąd może żądać ich usunięcia w trybie określonym w art. 607z k.p.k. Wskazany przepis daje bowiem polskiemu sądowi możliwość wezwania organu sądowego, który wydał nakaz, do uzupełnienia przekazanych informacji o takie, które uzna za niezbędne do podjęcia decyzji w przedmiocie przekazania osoby ściganej. Jak podkreślono, chodzi tu zarówno o takie informacje, które będą istotne dla stwierdzenia istnienia przesłanek odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania, jak i o takie, które będą istotne z perspektywy braków formalnych europejskiego nakazu aresztowania.

W ocenie Sejmu, postępowanie toczące się w przedmiocie wykonania europejskiego nakazu aresztowania zapewnia osobie ściganej uprawnienia procesowe adekwatne do przedmiotu prowadzonej sprawy. Ograniczenie prawa do obrony jest w tym postępowaniu adekwatne do jego charakteru i celu. Nie wprowadzając w tym postępowaniu bezwzględnego zakazu wykonania europejskiego nakazu aresztowania w wypadkach, które wskazuje skarżący, ustawodawca „dochował konstytucyjnego wymogu ograniczenia praw i wolności zgodnie z zasadą proporcjonalności wyrażoną w art. 31 ust. 3 Konstytucji”.

W uzasadnieniu stanowiska Sejmu podkreślono, że w dalszej perspektywie, tj. po przekazaniu państwu wydania europejskiego nakazu aresztowania, osoba ścigana ma pełne gwarancje praw i wolności, których standard wyznacza m.in. EKPC.

Ze względu na powyższe, zdaniem Sejmu, art. 607p k.p.k. jest zgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 1, w związku z art. 42 ust. 2 Konstytucji.

W odniesieniu do zarzutu niezgodności art. 607p k.p.k. z art. 31 ust. 1 w związku z art. 42 ust. 2, w związku z art. 55 ust. 4 Konstytucji, w stanowisku Sejmu stwierdzono, że zarzut ten nie jest zasadny. Przepisy zawarte w rozdziale 65b k.p.k. wyznaczają model europejskiego nakazu aresztowania w pełni zsynchronizowany z wymogami konstytucyjnymi. W art. 607p § 1 k.p.k. przewidziano w szczególności, że nie jest możliwe wydanie osoby ściganej, gdy naruszałoby to prawa i wolności człowieka i obywatela oraz wówczas, gdy nakaz został wydany w związku z przestępstwem popełnionym bez użycia przemocy z przyczyn politycznych. Brzmienie art. 607p § 1 k.p.k. jest w tym zakresie identyczne z brzmieniem art. 55 ust. 4 Konstytucji.

Zdaniem Sejmu, wskazane przez skarżącego ograniczenie prawa do obrony, polegające na braku możliwości zapoznania się przez osobę ściganą na etapie postępowania w przedmiocie wykonania europejskiego nakazu aresztowania z materiałem dowodowym zebrany w sprawie, należy uznać za zasadne, jeżeli zważyć na istotę oraz charakter tego postępowania. Na tym etapie postępowania sąd nie decyduje o winie i karze osoby ściganej, a jedynie o dopuszczalności wydania jej państwu wydania europejskiego nakazu aresztowania.

Na rozprawie 5 października 2010 r. przedstawiciel Sejmu oraz Prokurator Generalny podtrzymali stanowiska wniesione na piśmie.

Pełnomocnik skarżącego, odpowiadając na pytanie Trybunału Konstytucyjnego dotyczące sformułowanego jedynie w uzasadnieniu skargi zarzutu niezgodności z art. 45 ust. 1 Konstytucji art. 607r § 1 pkt 6 k.p.k. stwierdził, że przepis ten nie jest przedmiotem zaskarżenia w sprawie.

Odpowiadając na kolejne pytanie Trybunału Konstytucyjnego, dotyczące pisma procesowego z 17 października 2007 r. złożonego po upływie trzymiesięcznego terminu do złożenia skargi konstytucyjnej, w którym powołano dodatkowe wzorce kontroli w sprawie, pełnomocnik skarżącego stwierdził, że w tym zakresie podtrzymuje zarzut. Wskazał przy tym, że te wzorce kontroli, być może w sposób nie do końca jasny i uporządkowany, ale były jednak wyrażone, choćby pośrednio, w uzasadnieniu skargi konstytucyjnej.

Pełnomocnicy skarżącego podtrzymali nadto zarzuty dotyczące niezgodności zaskarżonych przepisów z wzorcami wynikającymi ze wskazanych w skardze umów międzynarodowych.

III

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Kwestie formalne.

Przed przystąpieniem do merytorycznej oceny podniesionych zarzutów należy rozważyć liczne kwestie formalne związane, z jednej strony, z przepisami wskazanymi jako przedmiot zaskarżenia w sprawie, a z drugiej – z przepisami oznaczonymi jako wzorce kontroli.

W rozpatrywanej sprawie przepisy oznaczone jako przedmiot kontroli oraz jako podstawa kontroli zostały wskazane nie tylko w skardze konstytucyjnej z 5 czerwca 2007 r., lecz także w piśmie procesowym z 17 października 2007 r., wniesionym w odpowiedzi na zarządzenie sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 9 października 2007 r., wzywające do usunięcia braków formalnych skargi przez: 1) dokładne określenie sposobu naruszenia konstytucyjnych praw i wolności skarżącego wyrażonych w art. 45 ust. 1 Konstytucji przez zaskarżone art. 607k, art. 607l, art. 607m oraz art. 607p k.p.k.; 2) dokładne określenie sposobu naruszenia konstytucyjnych praw i wolności skarżącego wyrażonych w art. 55 ust. 4 Konstytucji przez zaskarżone art. 607k, art. 607l, art. 607m oraz art. 607p k.p.k.

Skargą konstytucyjną w pierwotnym brzmieniu skarżący zakwestionował art. 607k, art. 607l, art. 607m oraz art. 607p ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.; dalej: k.p.k.). W piśmie procesowym z 17 października 2007 r., złożonym w odpowiedzi na wskazane powyżej zarządzenie wzywające do usunięcia braków formalnych skargi, skarżący powtórzył ujęcie przedmiotu zaskarżenia z pierwotnej wersji skargi.

1.1. Rekonstrukcja zarzutów na podstawie łącznej analizy *petitum* skargi konstytucyjnej oraz jej uzasadnienia.

W uzasadnieniu skargi konstytucyjnej w pierwotnym brzmieniu skarżący nawiązał do brzmienia art. 607r § 1 pkt 6 k.p.k., zgodnie z którym można odmówić wykonania europejskiego nakazu aresztowania, jeżeli za czyn zabroniony, którego dotyczy, można orzec karę dożywotniego pozbawienia wolności albo inny środek polegający na pozbawieniu wolności bez możliwości ubiegania się o jego skrócenie. W tym kontekście wskazał, że w kodeksie postępowania karnego nie określono sposobu, w jaki sąd ma

zbadać te okoliczności. W ocenie skarżącego, jest to równoznaczne z naruszeniem konstytucyjnej zasady prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji).

W postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym obowiązuje zasada *falsa demonstratio non nocet*, w myśl której decydującą kwestią jest istota przedstawionej Trybunałowi do rozstrzygnięcia sprawy, a nie jej oznaczenie. W tej sytuacji konieczne jest zrekonstruowanie zgłoszonego zarzutu łącznie z treści *petitum* skargi oraz z jej uzasadnienia (por. orzeczenie TK z 3 grudnia 1996 r., sygn. K 25/95, OTK ZU nr 6/1996, poz. 52 oraz wyrok TK z 6 marca 2007 r., sygn. SK 54/06, OTK ZU nr 3/A/2007, poz. 23).

Zasada ta musi znaleźć zastosowanie również w niniejszej sprawie. Z uzasadnienia przedstawionej skargi konstytucyjnej wynika bowiem w sposób niebudzący wątpliwości, że niezależnie od zarzutów ujętych w *petitum* skargi, skarżący kwestionuje również zgodność art. 607r § 1 pkt 6 k.p.k. z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

1.2. Rekonstrukcja wzorców konstytucyjnych wskazanych w skardze.

W uzasadnieniu skargi konstytucyjnej (a nie w *petitum*) w jej pierwotnym brzmieniu skarżący wskazuje, że wykonanie europejskiego nakazu aresztowania byłoby sprzeczne z prawem do obrony wynikającym z art. 42 ust. 2 Konstytucji. Skarżący podniósł, że prawo to musi być rozumiane nie tylko jako prawo do korzystania z pomocy obrońcy, lecz musi obejmować także prawo do przygotowania się do rzetelnej obrony i faktycznego odpierania zarzutów, czego przepisy o europejskim nakazie aresztowania nie gwarantują. Nadto skarżący podniósł, że prawo do obrony zostało naruszone także przez niepoinformowanie go o dokładnej treści stawianych mu zarzutów. Jak wskazał, było to wynikiem błędnego tłumaczenia europejskiego nakazu aresztowania wydanego w jego sprawie.

Jak już wskazano powyżej, w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym obowiązuje zasada *falsa demonstratio non nocet*, w myśl której decydującą kwestią jest istota przedstawionej Trybunałowi do rozstrzygnięcia sprawy, a nie jej oznaczenie. Powoduje to konieczność rekonstrukcji zgłoszonego zarzutu łącznie z treści *petitum* skargi oraz z jej uzasadnienia. W badanej sprawie z uzasadnienia przedstawionej skargi konstytucyjnej wynika w sposób jednoznaczny, że niezależnie od wzorców konstytucyjnych ujętych w *petitum* skargi skarżący wskazuje jako wzorzec kontroli także art. 42 ust. 2 Konstytucji.

1.3. Dopuszczalność kontroli konstytucyjności pominięcia ustawodawczego.

W odniesieniu do przedmiotu zaskarżenia należy nadto zauważyć, co następuje.

Ujęcie zarzutów odnoszących się do wszystkich zaskarżonych przepisów wskazuje, że skarżący kwestionuje pominięcie ustawodawcze.

Uzasadniając zarzut niezgodności zaskarżonych przepisów ze wskazanymi wzorcami kontroli, skarżący podniósł, że nowelizacja kodeksu postępowania karnego, implementująca do polskiego porządku prawnego decyzję ramową w sprawie europejskiego nakazu aresztowania, zawiera luki, które „uniemożliwiają w sposób właściwy i wolny od wad realizowanie postanowień decyzji ramowej”.

Wobec brzmienia art. 79 ust. 1 Konstytucji, zgodnie z którym skarga konstytucyjna dotyczyć może wyłącznie aktu normatywnego, tj. konkretnego uregulowania zawartego w takim akcie normatywnym, nie jest możliwe kwestionowanie za pomocą tego środka zaniechania ustawodawcy, tj. braku konkretnego uregulowania przez wskazywanie, że brak taki jest niezgodny z Konstytucją.

Odwołując się do dotychczasowego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 6 maja 1998 r., sygn. K 37/97, OTK ZU nr 3/1998, poz. 33), podkreślić trzeba, że zaniechanie ustawodawcy zasadniczo nie może stanowić

przedmiotu skargi konstytucyjnej. Trybunał Konstytucyjny nie ma bowiem kompetencji do orzekania o zaniechaniach ustawodawcy, polegających na niewydaniu aktu normatywnego, nawet jeżeli obowiązek wydania konkretnego aktu normatywnego wynika z norm konstytucyjnych. Takiej kontroli konstytucyjności zaniechań ustawodawcy Trybunał przeciwstawia jednak sytuację, w której kontrola konstytucyjności dotyczy obowiązującego aktu normatywnego z tego punktu widzenia, czy w jego przepisach nie brakuje unormowań, bez których może on budzić wątpliwości natury konstytucyjnej.

Uzasadnienie badanej skargi konstytucyjnej wskazuje, że skarżący kwestionuje pominięcie ustawodawcze polegające na niekompletnym ujęciu przesłanek odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania.

1.4. Wymóg, aby kwestionowany przepis stanowił podstawę prawną ostatecznego orzeczenia w sprawie skarżącego.

Powyższe stwierdzenie nie rozwiązuje wszystkich problemów formalnych wiążących się z oceną zarzutów podniesionych przez skarżącego.

Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji skarga konstytucyjna może dotyczyć wyłącznie takiego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach, prawach lub obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji. Przepis ten nakłada zatem na Trybunał Konstytucyjny obowiązek każdorazowego ustalenia w toczącym się postępowaniu, czy na podstawie zaskarżonego przepisu zapadło ostateczne orzeczenie takiego sądu lub organu, dotyczące konstytucyjnych wolności, praw lub obowiązków skarżącego (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 8 maja 2006 r., sygn. SK 32/05, OTK ZU nr 5/A/2006, poz. 54).

Ustalenia zatem wymaga, czy wszystkie przepisy wskazane przez skarżącego jako przedmiot kontroli stanowiły podstawę prawną ostatecznego rozstrzygnięcia zapadłego w jego sprawie, w związku z którym został sformułowany zarzut naruszenia praw lub wolności konstytucyjnych skarżącego.

Rozstrzygnięcie tej kwestii należy poprzedzić analizą treści przepisów wskazanych przez skarżącego jako przedmiot kontroli.

Kwestionowany art. 607k k.p.k. w brzmieniu obowiązującym w czasie orzekania w sprawie skarżącego miał następujące brzmienie:

„§ 1. Przekazanie z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej osoby ściganej europejskim nakazem aresztowania, zwanym w niniejszym rozdziale «nakazem europejskim», następuje w celu przeprowadzenia przeciwko niej, na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, postępowania karnego lub wykonania orzeczonej kary pozbawienia wolności albo innego środka polegającego na pozbawieniu wolności.

§ 2. W razie otrzymania nakazu europejskiego prokurator przesłuchuje osobę, której nakaz dotyczy, informując ją o treści nakazu europejskiego oraz o możliwości wyrażenia zgody na przekazanie lub zgody na niestosowanie przepisu art. 607e § 1, po czym wnosi sprawę do właściwego miejscowo sądu okręgowego.

§ 3. Nakaz europejski może być połączony z wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania lub innego środka zapobiegawczego.

§ 4. Jeżeli odrębne przepisy prawa polskiego stanowią, że ściganie osoby, wobec której wydano nakaz europejski, jest uzależnione od zezwolenia właściwej władzy, przed skierowaniem sprawy do sądu stosuje się przepis art. 13.

§ 5. Jeżeli jednocześnie z wydaniem nakazu europejskiego państwo członkowskie Unii Europejskiej zwróciło się o dokonanie przesłuchania osoby ściganej, osobę taką należy przesłuchać przed rozpoznaniem nakazu. Przesłuchanie odbywa się w obecności osoby wskazanej w nakazie europejskim. Przepis art. 588 § 4 stosuje się odpowiednio”.

Powołany powyżej przepis określa cel przekazania osoby ściganej europejskim nakazem aresztowania z terytorium Polski (art. 607k § 1). Wskazuje sposób postępowania w wypadku wpłynięcia nakazu europejskiego (art. 607k § 2 i 4) oraz sposób postępowania w wypadku jednoczesnego z nakazem europejskim wystąpienia o dokonanie przesłuchania osoby ściganej (art. 607k § 5). Dopuszcza ponadto możliwość połączenia nakazu europejskiego z wnioskiem o zastosowanie środka zapobiegawczego (art. 607k § 3).

Jak już wskazano, skarżący kwestionuje konstytucyjność art. 607k k.p.k. w zakresie, w jakim: 1) zezwala na przekazanie osoby ściganej europejskim nakazem aresztowania pomimo nieuprawdopodobnienia faktu popełnienia zarzucanych przestępstw; 2) nie precyzuje wymogów formalnych, jakim powinien odpowiadać europejski nakaz aresztowania; 3) nie precyzuje wymogów formalnych, jakim powinno odpowiadać tłumaczenie europejskiego nakazu aresztowania; 4) nie określa wymogu dołączenia do europejskiego nakazu aresztowania tzw. decyzji bazowej, tj. orzeczenia, z którym wiąże się europejski nakaz aresztowania; 5) nie określa wymogu przedstawienia dowodów wskazujących na prawdopodobieństwo popełnienia przestępstwa przez osobę, której nakaz dotyczy.

Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że tak ujęty zarzut nie pozostaje w żadnym związku z uregulowaniami pomieszczonymi w art. 607k k.p.k., natomiast może być powiązany z gwarancją zawartą w art. 607p k.p.k.

W konsekwencji w zakresie zarzutu niezgodności art. 607k k.p.k. z art. 45 ust. 1, art. 42 ust. 2 w związku z art. 55 ust. 4 Konstytucji postępowanie podlega umorzeniu na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.; dalej: ustawa o TK).

Kolejny z zaskarżonych przepisów, art. 607l k.p.k., w brzmieniu obowiązującym w czasie orzekania w sprawie skarżącego stanowił, co następuje:

„§ 1. W przedmiocie przekazania i tymczasowego aresztowania sąd orzeka na posiedzeniu, w którym mają prawo wziąć udział prokurator i obrońca.

§ 2. Jeżeli osoba ścigana wyrazi taką wolę, sąd przyjmuje od niej do protokołu oświadczenie o zgodzie na przekazanie lub o zgodzie na niestosowanie przepisu art. 607e § 1. Oświadczenie nie może być cofnięte, o czym należy pouczyć osobę ściganą.

§ 3. Na postanowienie sądu w przedmiocie przekazania przysługuje zażalenie. W wypadku, o którym mowa w § 2, zażalenie wnosi się w terminie 3 dni od dnia ogłoszenia postanowienia. Przepisy art. 252 stosuje się odpowiednio”.

Powołany powyżej przepis zawiera uregulowanie odnoszące się do postępowania przed sądem w przedmiocie przekazania osoby ściganej oraz do postępowania w przedmiocie ewentualnego tymczasowego aresztowania takiej osoby. Odnosi się nadto do kwestii zaskarżalności postanowień wydanych w tych kwestiach.

W ujęciu skarżącego art. 607l k.p.k. koliduje ze wskazanymi wzorcami kontroli w zakresie, w jakim: 1) narusza prawa i wolności osoby ściganej, nie przyznając sądowi orzekającemu w przedmiocie przekazania prawa do przeprowadzenia jakiegokolwiek postępowania dowodowego; 2) narusza prawa i wolności osoby ściganej, uzależniając możliwość jej przesłuchania od wniosku państwa członkowskiego wydającego europejski nakaz aresztowania; 3) narusza prawa i wolności osoby ściganej przez umożliwienie sądowi wydanie postanowienia o przekazaniu osoby ściganej na podstawie europejskiego nakazu aresztowania pomimo uniemożliwienia podejrzanemu obrony, która miałaby polegać na ustosunkowaniu się do przedstawionych zarzutów.

Art. 607l k.p.k. nie zawiera zatem treści, które korespondowałyby z zarzutem pominięcia ustawodawczego w przedstawionym powyżej ujęciu.

W konsekwencji w zakresie zarzutu niezgodności art. 607l k.p.k. z art. 45 ust. 1 w związku z art. 55 ust. 4 Konstytucji postępowanie podlega umorzeniu na podstawie art. 39

ust. 1 pkt 1 ustawy o TK. W świetle art. 79 ust. 1 Konstytucji orzekanie przez Trybunał Konstytucyjny w przedmiocie konstytucyjności przepisu, który nie był podstawą prawną ostatecznego orzeczenia w sprawie dotyczącej skarżącego, jest bowiem niedopuszczalne.

Zgodnie z art. 607m k.p.k. w brzmieniu obowiązującym w czasie orzekania w sprawie dotyczącej skarżącego:

„§ 1. Postanowienie w przedmiocie przekazania sąd wydaje w terminie 60 dni od dnia zatrzymania osoby ściganej. Jeżeli osoba ścigana złożyła oświadczenie, o którym mowa w art. 607l § 2, termin ten wynosi 10 dni i biegnie od dnia złożenia oświadczenia.

§ 2. W szczególnie uzasadnionych wypadkach, gdy terminy określone w § 1 nie mogą być dotrzymane, postanowienie w przedmiocie przekazania można wydać w terminie kolejnych 30 dni od dnia upływu tych terminów. O opóźnieniu należy powiadomić organ sądowy, który wydał nakaz europejski, podając przyczynę opóźnienia.

§ 3. W wypadku, określonym w art. 607k § 4, terminy, o których mowa w § 1 i 2, biegną od uzyskania zezwolenia na ściganie. Jeżeli bieg tych terminów już się rozpoczął, ulega on zawieszeniu do czasu uzyskania zezwolenia”.

Przepis określa terminy do wydania orzeczenia w przedmiocie przekazania osoby ściganej na podstawie europejskiego nakazu aresztowania.

Formułując zarzut dotyczący art. 607m k.p.k., skarżący wskazał, że przepis ten jest niezgodny z art. 55 ust. 4 w związku z art. 31 ust. 1, w związku z art. 42 ust. 2 Konstytucji w zakresie, w jakim narusza prawa i wolności osoby ściganej, nakładając na sąd obowiązek wydania postanowienia w określonym terminie „zakładając prymat szybkości postępowania nad zasadą dokładnego i rzetelnego zbadania zasadności stawianych jej zarzutów w tym zbadania, czy w europejskim nakazie aresztowania został uprawdopodobniony fakt popełnienia przez osobę ściganą przestępstwa”.

W odniesieniu do zarzutu niekonstytucyjności art. 607m k.p.k. należy powtórzyć konkluzję przedstawioną powyżej przy okazji oceny zarzutów odnoszących się do art. 607l k.p.k. Art. 607m k.p.k. nie zawiera treści, które korespondowałyby z zarzutem pominięcia ustawodawczego w przedstawionym wyżej ujęciu.

W zakresie zarzutu niezgodności art. 607m k.p.k. z art. 45 ust. 1 w związku z art. 55 ust. 4 Konstytucji postępowanie podlega zatem umorzeniu na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK. W świetle art. 79 ust. 1 Konstytucji orzekanie przez Trybunał Konstytucyjny w przedmiocie konstytucyjności przepisu, który nie był podstawą prawną ostatecznego orzeczenia w sprawie dotyczącej skarżącego, jest bowiem niedopuszczalne.

Podkreślenia wymaga, że już po wniesieniu badanej skargi konstytucyjnej art. 607k, art. 607l oraz art. 607m k.p.k. zostały zmienione ustawą z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny wykonawczy, ustawy – Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 206, poz. 1589). Zmiany wprowadzone wskazaną ustawą obowiązują od 8 czerwca 2010 r. Ze względu na konieczność umorzenia postępowania w zakresie zarzutów dotyczących tych przepisów zmiany wprowadzone przez powyższą ustawę nie zostaną poddane bliższej analizie.

W myśl art. 607p k.p.k.:

„§ 1. Odmawia się wykonania nakazu europejskiego, jeżeli:

1) przestępstwo, którego dotyczy nakaz europejski, w wypadku jurysdykcji polskich sądów karnych, podlega darowaniu na mocy amnestii,

2) w stosunku do osoby ściganej zapadło w innym państwie prawomocne orzeczenie co do tych samych czynów oraz, w wypadku skazania za te same czyny, osoba ścigana odbywa karę lub ją odbyła albo kara nie może być wykonana według prawa państwa, w którym zapadł wyrok skazujący,

3) w stosunku do osoby ściganej zapadło prawomocne orzeczenie o przekazaniu do innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej,

4) osoba, której dotyczy nakaz europejski, z powodu wieku nie ponosi według prawa polskiego odpowiedzialności karnej za czyny będące podstawą wydania nakazu europejskiego,

5) naruszałoby to wolności i prawa człowieka i obywatela,

6) nakaz wydany został w związku z przestępstwem popełnionym bez użycia przemocy z przyczyn politycznych.

§ 2. Jeżeli nakaz europejski został wydany wobec osoby ściganej, która jest obywatelem polskim, wykonanie nakazu może nastąpić pod warunkiem, że czyn, którego nakaz europejski dotyczy, nie został popełniony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej ani na polskim statku wodnym lub powietrznym oraz stanowił przestępstwo według prawa Rzeczypospolitej Polskiej lub stanowiłby przestępstwo według prawa Rzeczypospolitej Polskiej w razie popełnienia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zarówno w czasie jego popełnienia, jak i w chwili wpłynięcia nakazu europejskiego”.

Powołany przepis wskazuje podstawy obligatoryjnej odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania.

W piśmie Prokuratora Generalnego trafnie stwierdzono, że z uzasadnienia badanej skargi konstytucyjnej wynika, iż w ocenie skarżącego podstawą obligatoryjnej odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania powinno być nieuprawdopodobnienie popełnienia przez osobę ściganą zarzucanych jej przestępstw. Ze względu na użycie w skardze sformułowania „w zakresie, w jakim zezwala” należy przyjąć, że niekonstytucyjność zakwestionowanych przepisów skarżący upatruje w braku normy bezwzględnie zakazującej przekazania osoby ściganej w trybie europejskiego nakazu aresztowania, a taka przesłanka może być umiejscowiona jedynie w art. 607p § 1 k.p.k.

W zakresie zarzutu niekonstytucyjności art. 607p § 2 k.p.k. postępowanie podlega umorzeniu na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK.

W świetle powyższego Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że merytorycznej ocenie w sprawie podlega wyłącznie art. 607p § 1 k.p.k.

1.5. Niedopuszczalność kontroli zaskarżonego przepisu z umowami międzynarodowymi w postępowaniu zainicjowanym skargą konstytucyjną.

Rozważania formalne odnieść należy także do wzorców powołanych przez skarżącego w sprawie.

W skardze konstytucyjnej w jej pierwotnym brzmieniu skarżący jako podstawę kontroli wskazał art. 45 ust. 1 Konstytucji, art. 42 ust. 2 Konstytucji, art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, ze zm.; dalej: EKPC) oraz art. 14 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, otwartego do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167; dalej: MPPOiP), a nadto art. 55 ust. 4 Konstytucji. Podkreślenia wymaga, że w uzasadnieniu skargi konstytucyjnej art. 6 EKPC pojawia się tylko w kontekście gwarancji zawartej w jego ust. 3 lit. a, a art. 14 MPPOiP wyłącznie w kontekście gwarancji wynikającej z jego ust. 3 lit. a. W uzasadnieniu skargi, w kontekście zarzutu naruszenia art. 45 ust. 1 Konstytucji skarżący nawiązał do „zasady zawartej w art. 1 Konstytucji, iż Polska jest państwem prawnym” oraz art. 56 ust. 1 Konstytucji, który stanowi, że „wymiar sprawiedliwości w Rzeczypospolitej Polskiej sprawują Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne oraz sądy wojskowe”.

Wobec tak ujętego zarzutu należy przypomnieć, że w trybie skargi konstytucyjnej nie jest możliwe kwestionowanie zgodności przepisu ustawy z umową międzynarodową.

Art. 79 ust. 1 Konstytucji wskazuje bowiem, iż skarga jest środkiem ochrony praw i wolności konstytucyjnych (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 17 maja 2004 r., sygn. SK 32/03, OTK ZU nr 5/A/2004, poz. 44).

Postępowanie w przedmiocie zgodności zaskarżonych przepisów z art. 6 EKPC oraz z art. 14 ust. 1 MPPOiP ulega zatem umorzeniu na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK, ze względu na niedopuszczalność orzekania.

1.6. Możliwość rozszerzenia zarzutów wskazanych w pierwotnym brzmieniu skargi konstytucyjnej.

W piśmie procesowym z 17 października 2007 r. skarżący zmodyfikował pierwotne ujęcie wzorców kontroli. W tym piśmie wskazał, że art. 607k k.p.k. jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 1, w związku z art. 41 ust. 3, w związku z art. 42 ust. 2 Konstytucji, a nadto jest niezgodny z art. 55 ust. 4 w związku z art. 31 ust. 1 i w związku z art. 41 ust. 3, w związku z art. 42 ust. 2 Konstytucji. W odniesieniu do zaskarżonego art. 607l k.p.k. jako wzorce kontroli konstytucyjnej wskazał art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 1, w związku z art. 42 ust. 2 Konstytucji. Te same wzorce kontroli powołał w kontekście zarzutu niezgodności z Konstytucją art. 607m k.p.k. oraz art. 607p k.p.k.

Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że art. 46 ustawy o TK przewiduje trzymiesięczny termin do wniesienia skargi konstytucyjnej. Termin ten jest liczony od doręczenia skarżącemu prawomocnego wyroku, ostatecznej decyzji lub innego ostatecznego rozstrzygnięcia. W uzasadnieniu skargi konstytucyjnej stwierdzono, że zapadłe w sprawie skarżącego postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu nie zostało skarżącemu doręczone. Zapoznał się jednak z jego treścią, gdyż 6 kwietnia 2007 r. zostało mu doręczone postanowienie Sądu Okręgowego z 5 kwietnia 2007 r., sygn. akt III Kop 42/07, w przedmiocie przedłużenia tymczasowego aresztowania. W jego uzasadnieniu powołano się na treść uzasadnienia postanowienia Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 3 kwietnia 2007 r., sygn. akt II Akz 85/07.

Wobec powyższego należy stwierdzić, że pismo procesowe skarżącego z 17 października 2007 r. nie mogło doprowadzić do skutecznego rozszerzenia wzorców kontroli wskazanych w skardze konstytucyjnej, którą zainicjowano postępowanie w badanej sprawie.

Merytoryczna ocena konstytucyjności zaskarżonych przepisów będzie zatem prowadzona wyłącznie przez pryzmat art. 42 ust. 2, art. 45 ust. 1 oraz art. 55 ust. 4 Konstytucji.

1.7. Możliwość kontroli zaskarżonych przepisów przez pryzmat art. 55 ust. 4 Konstytucji.

W piśmie Prokuratora Generalnego trafnie wskazano, że w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym zainicjowanym w trybie skargi konstytucyjnej zarzut naruszenia art. 55 ust. 4 Konstytucji nie może być rozpatrywany samodzielnie. Wskazany przepis odwołuje się ogólnie do praw i wolności konstytucyjnych, nie konkretyzując, które spośród nich mogą być naruszone przy ekstradycji. Wzorzec wynikający z art. 55 ust. 4 Konstytucji musi być zatem w badanej sprawie postrzegany nie samodzielnie, lecz w związku z pozostałymi przepisami powołanymi jako wzorzec kontroli w sprawie, tj. w związku z art. 45 ust. 1 i art. 42 ust. 2 Konstytucji.

Oznacza to, że wzorce, przez pryzmat których będzie prowadzona kontrola konstytucyjna w badanej sprawie, będą postrzegane nie samodzielnie, lecz jako art. 45 ust. 1 i art. 42 ust. 2 w związku z art. 55 ust. 4 Konstytucji.

Sumując powyższe ustalenia o charakterze formalnym, Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że merytoryczna kontrola w badanej sprawie ogranicza się do rozstrzygnięcia

kwestii zgodności art. 607p § 1 k.p.k. z art. 45 ust. 1 i art. 42 ust. 2 w związku z art. 55 ust. 4 Konstytucji.

2. Kwestie merytoryczne.

2.1. Specyfika zaskarżonych przepisów.

Przepisy zakwestionowane przez skarżącego są zawarte w rozdziale 65b k.p.k. Przepisy pomieszczone w tym rozdziale zostały dodane do k.p.k. ustawą z dnia 18 marca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz ustawy – Kodeks wykroczeń (Dz. U. Nr 69, poz. 626). Ustawa uzyskała moc obowiązującą 1 maja 2004 r., tj. w dniu przystąpienia Polski do UE.

Szczególny charakter problemu konstytucyjnego przedstawionego Trybunałowi Konstytucyjnemu do rozstrzygnięcia wiąże się z tym, że przepisy wskazane jako przedmiot zaskarżenia zostały dodane do k.p.k. w związku z koniecznością wykonania obowiązku implementacji do polskiego systemu prawnego decyzji ramowej Rady nr 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między Państwami Członkowskimi (Dz. Urz. WE L 190 z 18.07.2002, s. 1; dalej: decyzja ramowa). Ramy prawne europejskiego nakazu aresztowania zostały określone traktatem amsterdamskim z 1997 r., który wprowadził nowe źródło prawa europejskiego – decyzję ramową, wiążącą dla wszystkich państw członkowskich UE i obligującą je do implementacji jej uregulowań do ich wewnętrznych systemów prawnych (por. P. Kruszyński, *Europejski nakaz aresztowania jako forma realizacji idei wzajemnej współpracy w zakresie wymiaru sprawiedliwości pomiędzy państwami Unii Europejskiej*, [w:] *Współczesne problemy procesu karnego i jego efektywności. Księga pamiątkowa prof. Andrzeja Bulsiewicza*, red. A. Marek, Toruń 2004, s. 191).

Trybunał Konstytucyjny wypowiedział się już w kwestii konstytucyjności przepisu k.p.k. implementującego decyzję ramową. W wyroku z 27 kwietnia 2005 r., sygn. P 1/05 (OTK ZU nr 4/A/2005, poz. 42), Trybunał poddał kontroli konstytucyjnej art. 607t § 1 k.p.k. w zakresie, w jakim zezwala na przekazanie obywatela polskiego do państwa członkowskiego Unii Europejskiej na podstawie europejskiego nakazu aresztowania.

Dokonując merytorycznej oceny przepisu zakwestionowanego w postępowaniu, które zakończyło się powołanym powyżej wyrokiem, Trybunał Konstytucyjny uznał swoją kompetencję do kontroli konstytucyjności przepisów implementujących decyzje ramowe.

W piśmiennictwie polskim niektórzy przedstawiciele doktryny podnosili, że chociaż dokonana przez Trybunał kontrola miała za przedmiot przepis kodeksu postępowania karnego, to dokonana ocena oddziałuje pośrednio na ocenę przepisów samej decyzji ramowej. Część autorów stwierdziła wręcz, iż Trybunał nie jest kompetentny do kontroli konstytucyjności przepisów będących następstwem implementacji decyzji ramowej (por. P. Hofmański, *Glosa do wyroku TK z 27 kwietnia 2005 r., sygn. P 1/05*, „Państwo i Prawo” z. 9/2005, s. 116; S. Waltoś, *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2007, s. 598; A. Górski, A. Sakowicz, *Bariery prawne integracji europejskiej w sprawach karnych*, Warszawa 2005, s. 18).

Trybunał Konstytucyjny nie podziela tych zarzutów. Wskazany powyżej wyrok oddziałuje na ocenę decyzji ramowej w zakresie objętym orzeczeniem. Przedmiotem rozstrzygnięcia są jednak wątpliwości konstytucyjne odnoszące się do przepisów prawa krajowego.

Podkreślenia wymaga, że za dopuszczalnością kontroli konstytucyjności przepisów wewnętrznych implementujących decyzje ramowe, również w kontekście decyzji ramowej w sprawie europejskiego nakazu aresztowania, wypowiedziały się organy powołane do sprawowania kontroli konstytucyjności prawa w innych państwach członkowskich Unii

Europejskiej. Wymienić tu należy kolejno: opinię francuskiej Rady Stanu z 26 września 2002 r. (sygn. akt 368/282), wyrok cypryjskiego Sądu Najwyższego z 7 listopada 2005 r. (sygn. akt 294/2005), wyrok niemieckiego Związkowego Trybunału Konstytucyjnego z 18 lipca 2005 r. (sygn. akt 2 BvR 2236/04) oraz wyrok czeskiego Sądu Konstytucyjnego z 3 maja 2006 r. (sygn. akt Pl. US 66/04) – bliżej zob. B. Nita, *Europeizacja prawa karnego a standardy konstytucyjne państw członkowskich UE / The europeanisation of criminal law and the constitutional standards in the member states of the European Union*, „Zeszyty natolińskie” nr 34/2009, Centrum Europejskie Natolin, Warszawa 2009. W ostatnim czasie w przedmiocie konstytucyjności przepisów implementujących europejski nakaz aresztowania ponownie merytorycznie wypowiedział się niemiecki Związkowy Sąd Konstytucyjny w wyrokach: z 3 września 2009 r., sygn. akt 2 BvR 1826/09 i z 9 października 2009 r., sygn. akt 2 BvR2115/09 oraz hiszpański Sąd Konstytucyjny w wyroku z 28 września 2009 r., sygn. akt STC 199/2009.

W świetle powyższego Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że posiada kompetencję do kontroli konstytucyjnej przepisów zaskarżonych badaną skargą konstytucyjną.

2.2. Istota europejskiego nakazu aresztowania.

Zgodnie z art. 1 ust. 1 decyzji ramowej, europejski nakaz aresztowania jest decyzją wydawaną przez organ sądowy państwa członkowskiego Unii Europejskiej, dotyczącą aresztowania i przekazania do państwa wnioskującego osoby, której dotyczy, w celu prowadzenia tam przeciwko niej postępowania karnego albo w celu wykonania tam kary lub środka zabezpieczającego polegającego na pozbawieniu wolności.

W wyroku z 27 kwietnia 2005 r., sygn. P 1/05, Trybunał Konstytucyjny wskazał już, że koncepcja, na której opiera się decyzja ramowa w sprawie europejskiego nakazu aresztowania, jest osadzona w specyficznych realiach obecnego etapu rozwoju stosunków społecznych, politycznych i prawnych w ramach Unii Europejskiej. Koncepcja europejskiego nakazu aresztowania pozostaje w związku z przyjętą w Konwencji wykonawczej do układu z Schengen z dnia 19 czerwca 1990 r. z Schengen dotyczącej stopniowego znoszenia kontroli na wspólnych granicach (Dz. Urz. UE L 239 z 22.09.2000, s. 19: wyd. specj. – wersja polska – Dz. Urz. UE, rozdz. 19, t. 2, s. 9) zasadą swobodnego przepływu osób w ramach UE. Negatywną konsekwencją swobodnego przepływu osób i braku kontroli na wspólnych granicach wewnętrznych są komplikacje w ściganiu i sądzeniu sprawców przestępstw. Wiąże się z tym konieczność poszukiwania nowych, efektywnych form walki z przestępczością.

Na szczycie w Tampere w 1999 r. Rada Unii Europejskiej wskazała jako priorytetowe zadanie ukształtowanie wspólnego obszaru współpracy pomiędzy organami sądowymi państw członkowskich UE (por. M. Płachta, *Europejski nakaz aresztowania (wydania): kłopotliwa rewolucja w ekstradycji*, „Studia Europejskie” nr 3/2002, s. 54), wytyczając sobie jako cel doprowadzenie do stanu, w którym współpraca sądowa w sprawach karnych będzie się opierać na zasadzie wzajemnego uznawania orzeczeń (bliżej zob. M. Kula, *Ewolucja III filaru Unii Europejskiej*, [w:] *Zwalczanie przestępczości w Unii Europejskiej. Współpraca sądowa i policyjna w sprawach karnych*, red. A. Górski, A. Sakowicz, Warszawa 2006, s. 23 i n. oraz A. Górski, A. Sakowicz, *Europejski nakaz aresztowania i jego implementacja do prawa krajowego*, tamże, s. 359 i n.; M. Wasmeier, *The „Battle of the Pillars”; Does the European Community hale the Power to Approximate National Criminal Law*, „European Law Review” nr 5/2004, s. 613-635; I. Bantekas, *The Principle of Mutual Recognition in the EU Criminal Law*, „European Law Review” nr 3/2007, s. 365-385; L. Yli-Vakkuri, *Building upon the Schengen Acquis*, „ERA-Forum” nr 2/2001, s. 53 i n.).

Decyzje ramowe wiążą tylko co do wyznaczonego celu, pozostawiając wybór formy i stosowanych środków poszczególnym państwom członkowskim Unii Europejskiej.

Europejski nakaz aresztowania opiera się na zasadzie wzajemnego uznawania orzeczeń obcych organów wymiaru sprawiedliwości. Wskazuje na to wyraźnie punkt szósty preambuły decyzji ramowej. W istotę koncepcji wzajemnego uznawania obcych orzeczeń wpisana jest akceptacja odmienności pomiędzy poszczególnymi systemami prawnymi i zaufanie do orzeczeń pochodzących od obcych organów wymiaru sprawiedliwości.

Zasada wzajemnego uznawania orzeczeń obcych organów wymiaru sprawiedliwości, zakorzeniona w art. 28 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (dalej: TWE), genetycznie związana jest z prawem prywatnym (bliżej zob. D.C. Horng, *The Principle of Mutual Recognition, the European Union's Practice and Development, World Competition* 1999, s. 135 i n.). Na grunt prawa karnego została „przełożona” ze wskazaniem na wspólną dla wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej „bazę”, jaką stanowią standardy ochrony praw człowieka, wyznaczone przez wiążącą je wszystkie EKPC, co ma zapobiegać rażącym odmiennościom poziomu ochrony tych praw w poszczególnych państwach (zob. B. Nita, *Europejski nakaz aresztowania – europeizacja prawa karnego a standardy konstytucyjne państw członkowskich Unii Europejskiej*, „Państwo i Prawo” z. 5/2007, s. 57-58 oraz powoływane tam piśmiennictwo).

Europejski nakaz aresztowania jest ekstradycją w rozumieniu art. 55 Konstytucji (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 27 kwietnia 2005 r., sygn. P 1/05). Wobec tej instytucji znajdują zatem zastosowanie gwarancje, jakie Konstytucja wiąże z ekstradycją.

2.3. Znaczenie przepisów wskazanych jako wzorce kontroli w sprawie.

Wyrażający zasadę prawa do sądu art. 45 ust. 1 Konstytucji ma następujące brzmienie: „Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd”.

Dokonując wykładni konstytucyjnej zasady prawa do sądu, Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie już wskazywał, że na jej treść składa się w szczególności: prawo dostępu do sądu, tj. prawo do uruchomienia procedury przed sądem, który ma być organem niezależnym, niezawisłym, bezstronnym oraz prawo do odpowiedniego ukształtowania procedury sądowej, zgodnie z wymogami sprawiedliwości i jawności, prawo do wyroku sądowego, tj. prawo do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia danej sprawy przez sąd. W nowszym orzecznictwie za element składowy zasady prawa do sądu zostało uznane także prawo do odpowiedniego ukształtowania ustroju i pozycji organów rozpoznających sprawy (por. np. wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z 16 marca 1999 r., sygn. SK 19/98, OTK ZU nr 3/1999, poz. 36; z 2 kwietnia 2001 r., sygn. SK 10/00, OTK ZU nr 3/2001, poz. 52; z 12 marca 2002 r., sygn. P 9/01, OTK ZU nr 2/A/2002, poz. 14; z 20 września 2006 r., sygn. SK 63/05, OTK ZU nr 8/A/2006, poz. 108; z 24 października 2007 r., sygn. SK 7/06, OTK ZU nr 9/A/2007, poz. 108).

W uzasadnieniu rozpatrywanej skargi konstytucyjnej skarżący podnosi, że zaskarżony przepis narusza jego konstytucyjne prawo do sądu w aspekcie obowiązku takiego ukształtowania procedury sądowej, ażeby spełniała wymóg sprawiedliwości.

Określona w art. 42 ust. 2 Konstytucji zasada prawa do obrony gwarantuje każdemu, przeciwko komu prowadzone jest postępowanie karne, prawo do obrony we wszystkich stadiach postępowania. Osoba taka może w szczególności wybrać obrońcę lub na zasadach określonych w ustawie korzystać z obrońcy z urzędu. Skarżący odwołuje się do zdania pierwszego tego przepisu, wskazując na będącą konsekwencją braków zakwestionowanych przepisów niemożność podjęcia efektywnej obrony przed sądem orzekającym w przedmiocie przekazania na podstawie europejskiego nakazu aresztowania.

Art. 55 ust. 4 Konstytucji, wskazany jako wzorzec kontroli w sprawie, został dodany ustawą z dnia 8 września 2006 r. o zmianie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 200, poz. 1471; dalej: ustawa z 8 września 2006 r.). Ma on następujące brzmienie: „Ekstradycja jest zakazana, jeżeli dotyczy osoby podejrzanej o popełnienie bez użycia przemocy przestępstwa z przyczyn politycznych lub jej dokonanie będzie naruszać wolności i prawa człowieka i obywatela”.

Analizowany przepis odnosi się do dwóch różnych sytuacji. W części, w jakiej przepis ten zakazuje ekstradycji osoby podejrzanej o popełnienie bez użycia przemocy przestępstwa z przyczyn politycznych, nie pozostaje w związku z sytuacją skarżącego.

Istotna jest tu ta część omawianego przepisu, z której wynika zakaz ekstradycji w sytuacji, gdyby jej dokonanie naruszało „wolności i prawa człowieka i obywatela” (art. 55 ust. 4 *in fine*). Jak już wskazano powyżej, wzorzec wynikający z art. 55 ust. 4 Konstytucji będzie w badanej sprawie postrzegany w związku z pozostałymi przepisami powołanymi jako wzorzec kontroli w sprawie, tj. w związku z art. 45 ust. 1 i art. 42 ust. 2 Konstytucji.

2.4. Ocena zgodności zaskarżonego przepisu ze wskazanymi wzorcami kontroli.

Jak wskazano powyżej, skarżący sformułował w odniesieniu do zaskarżonego przepisu dwa rodzaje zarzutów.

Po pierwsze, wskazał, że kodeks postępowania karnego nie określa wymogów formalnych, jakim powinien odpowiadać europejski nakaz aresztowania, na podstawie którego ma nastąpić przekazanie z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej osoby, wobec której został wydany. Nie precyzuje również wymogów w zakresie prawidłowego tłumaczenia europejskiego nakazu aresztowania. Podniesione przez skarżącego w tym kontekście zarzuty dotyczące tłumaczeń europejskiego nakazu aresztowania, jakimi sąd dysponował w jego sprawie, nie podlegają merytorycznej kontroli. Trybunał Konstytucyjny, jako sąd prawa, a nie sąd faktów, nie ma bowiem kognicji do oceny prawidłowości stosowania prawa (por. np. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 8 grudnia 2009 r., sygn. SK 34/08, OTK ZU nr 11/A/2009, poz. 165).

Po wtóre, skarżący zarzucił niezgodność z Konstytucją orzekania w przedmiocie przekazania obywatela polskiego bez zbadania przez sąd prawdopodobieństwa popełnienia przez podejrzanego zarzucanych mu czynów. Europejski nakaz aresztowania zawiera bowiem jedynie informacje o dowodach zebranych w sprawie i wzmiankę o zapadłym orzeczeniu, w związku z którym został wydany. Kodeks postępowania karnego nie zawiera wymogu dołączenia do europejskiego nakazu aresztowania tzw. decyzji bazowej, tj. orzeczenia, z którym wiąże się europejski nakaz aresztowania, a nadto nie określa wymogu przedstawienia dowodów wskazujących na prawdopodobieństwo popełnienia przestępstwa przez osobę, której nakaz dotyczy.

W konsekwencji jest możliwe przekazanie osoby ściganej europejskim nakazem aresztowania pomimo nieuprawdopodobnienia faktu popełnienia zarzucanych przestępstw.

Zgodnie z art. 1 ust. 1 decyzji ramowej europejski nakaz aresztowania jest decyzją sądową wydaną przez państwo członkowskie UE, dotyczącą aresztowania i przekazania przez inne państwo członkowskie osoby, której dotyczy wnioski, w celu przeprowadzenia postępowania karnego lub wykonania kary pozbawienia wolności lub środka zabezpieczającego.

Powyższy przepis decyzji ramowej implementuje do polskiego systemu prawnego art. 607k k.p.k. wskazujący cel przekazania na podstawie europejskiego nakazu aresztowania. W art. 607k § 1 mowa jest o przekazaniu osoby ściganej nakazem aresztowania z terytorium Polski. Takie przekazanie następuje w celu przeprowadzenia na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, postępowania karnego lub

wykonania orzeczonej kary pozbawienia wolności albo innego środka polegającego na pozbawieniu wolności.

Podkreślenia wymaga, że zarzuty podniesione przez skarżącego odnoszą się wyłącznie do sytuacji, w której przekazanie na podstawie europejskiego nakazu aresztowania ma nastąpić w celu przeprowadzenia postępowania karnego. Wyraźnie wynika to z uzasadnienia skargi. Ze względu na abstrakcyjno-konkretny charakter skargi konstytucyjnej jako środka inicjującego postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym, skuteczne zainicjowanie postępowania w przedmiocie konstytucyjności zaskarżonego przepisu także w odniesieniu do sytuacji, w której przekazanie na podstawie europejskiego nakazu aresztowania następuje w celu wykonania kary, nie byłoby zresztą możliwe. Wątpliwości konstytucyjne zgłoszone przez skarżącego wiążą się bowiem ze stanem faktycznym, w którym przekazanie następowało w celu przeprowadzenia postępowania karnego.

Należy nadto zwrócić uwagę, że zarzuty podniesione w badanej skardze konstytucyjnej wiążą się z sytuacją, w której przekazanie dotyczy obywatela polskiego. Okoliczność ta nie jest bez znaczenia, jeżeli zważyć na to, że w art. 55 Konstytucji odmiennie ujęto gwarancję chroniącą przed ekstradycją w odniesieniu do obywateli polskich oraz osób nieposiadających obywatelstwa polskiego.

Art. 55 ust. 1 Konstytucji jako regułę gwarantuje obywatelom polskim ochronę przed ekstradycją. Dopuszcza od niej odstępstwa, które wskazują dwa dalsze ustępy tego przepisu.

Zgodnie z ustępem drugim: „Ekstradycja obywatela polskiego może być dokonana na wniosek innego państwa lub sądowego organu międzynarodowego, jeżeli możliwość taka wynika z ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską umowy międzynarodowej lub ustawy wykonującej akt prawa stanowionego przez organizację międzynarodową, której Rzeczpospolita Polska jest członkiem, pod warunkiem, że czyn objęty wnioskiem o ekstradycję: 1) został popełniony poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, oraz 2) stanowił przestępstwo według prawa Rzeczypospolitej Polskiej lub stanowiłby przestępstwo według prawa Rzeczypospolitej Polskiej w razie popełnienia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zarówno w czasie jego popełnienia, jak i w chwili złożenia wniosku”.

Dopuszczając wyjątek w bezwzględnej dotąd ochronie obywatela polskiego przed ekstradycją, nowe brzmienie art. 55 ust. 2 Konstytucji ograniczyło ją zatem na dwa sposoby.

Z art. 55 ust. 3 Konstytucji wynika, że ograniczenia te nie mają zastosowania do ekstradycji mającej nastąpić na wniosek sądowego organu międzynarodowego powołanego na podstawie ratyfikowanej przez Polskę umowy międzynarodowej, w związku z objętą jurysdykcją tego organu zbrodnią ludobójstwa, zbrodnią przeciwko ludzkości, zbrodnią wojenną lub zbrodnią agresji. Przepis ten odnosi się do przekazania obywatela polskiego Międzynarodowym Trybunałom Karnym i nie pozostaje w związku z europejskim nakazem aresztowania. Decyzja ramowa dotyczy bowiem wyłącznie relacji pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej.

Dalsze przeszkody ekstradycyjne określone są w art. 55 ust. 4 Konstytucji. Ma on następujące brzmienie: „Ekstradycja jest zakazana, jeżeli dotyczy osoby podejrzanej o popełnienie bez użycia przemocy przestępstwa z przyczyn politycznych lub jej dokonanie będzie naruszać wolności i prawa człowieka i obywatela”. Zakaz ten nie jest ograniczony przesłanką obywatelstwa.

Zaskarżony art. 607p § 1 k.p.k. podlega zatem ocenie konstytucyjnej w niniejszej sprawie wyłącznie w takim zakresie, w jakim określa przesłanki obligatoryjnej odmowy

wykonania europejskiego nakazu aresztowania wydanego w celu przeprowadzenia postępowania karnego przeciwko obywatelowi polskiemu.

Ustosunkowując się do tak ujętych zarzutów, należy stwierdzić, co następuje.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz w piśmiennictwie zgodnie przyjmuje się, że wyrażenie „postępowanie karne”, którym posługuje się art. 607k § 1 k.p.k. należy interpretować przez pryzmat przepisów obowiązujących w państwie wydania europejskiego nakazu aresztowania. Przepisy państwa wykonania nie są tu miarodajne (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 20 lipca 2006 r., sygn. akt I KZP 21/06, OSNKW nr 9/2006, poz. 77, a także: aprobującą głosę do tej uchwały autorstwa A. Lacha, OSP nr 6/2007, poz. 70 oraz R. A. Stefański, *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za 2006 r.*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” nr 2/2007, s. 92).

W postanowieniu z 8 grudnia 2008 r., sygn. akt V KK 332/08 („Biuletyn Prawa Karnego” nr 1/2009, poz. 84), Sąd Najwyższy stwierdził, że polski sąd wykonujący europejski nakaz aresztowania nie bada dopuszczalności jego wydania przez pryzmat art. 607c § 1 zamieszczonego w rozdziale 65a k.p.k., regulującym wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o przekazanie osoby ściganej na podstawie nakazu, a nie art. 65b k.p.k., w którym jest pomieszczony komentowany przepis. We wskazanym postanowieniu Sąd Najwyższy stwierdził, że jedynym pryzmatem oceny dopuszczalności przekazania osoby ściganej na podstawie europejskiego nakazu aresztowania są art. 607p i art. 607r k.p.k. i tylko powołując się na przesłanki wymienione w tych przepisach, wolno sądowi polskiemu odmówić wykonania nakazu. Badanie zaś europejskiego nakazu aresztowania przez pryzmat przesłanek jego wydania jest możliwe jedynie w bardzo wąskim zakresie i tylko na płaszczyźnie spełnienia przezeń warunków formalnych. Według stanowiska Sądu Najwyższego, sąd państwa wykonania może rozważyć, czy europejski nakaz aresztowania został wydany przez kompetentny organ i czy zawiera elementy istotne dla uznania go za spełniający wymagania formalne. Kontrola nie może jednak prowadzić do merytorycznego rozstrzygnięcia o braku podstaw do wykonania nakazu.

Podobne stanowisko zajął Sąd Apelacyjny w Krakowie w postanowieniu z 15 lipca 2004 r., sygn. akt II AKz 257/04 („Krakowskie Zeszyty Sądowe” nr 9/2004, poz. 41), stwierdzając, że europejski nakaz aresztowania podlega kontroli (art. 607k k.p.k.), ale nie można odmówić wykonania go, o ile spełnia warunki formalne (art. 607c k.p.k.), a nie zachodzą negatywne przesłanki wynikające z art. 607p i art. 607r k.p.k. Różnica sprowadza się tu do stosowania art. 607c k.p.k. w postępowaniu w przedmiocie wykonania europejskiego nakazu aresztowania wydanego przez państwo obce.

Przytoczone powyżej stanowisko Sądu Najwyższego należy postrzegać w związku z wcześniejszym, wyrażonym w uchwale z 20 lipca 2006 r., sygn. akt I KZP 21/06. We wskazanej uchwale, w kontekście art. 607k § 1, a precyzyjniej rzecz ujmując, w kontekście wskazanego tam celu przekazania na podstawie europejskiego nakazu aresztowania, Sąd Najwyższy stwierdził, że organ sądowy państwa wykonania europejskiego nakazu aresztowania może odmówić przekazania osoby ściganej, jeżeli ustali, że nakaz został wydany wbrew przesłankom dopuszczalności jego wydania. Wskazał przy tym, że o tym, czy przekazanie osoby ściganej na podstawie europejskiego nakazu aresztowania następuje w celu przeprowadzenia przeciwko niej postępowania karnego, decydują jednak nie przepisy państwa wykonania nakazu, ale przepisy państwa jego wydania, interpretowane z uwzględnieniem treści decyzji ramowej w sprawie europejskiego nakazu aresztowania.

Stanowiska przedstawicieli doktryny są w tej kwestii rozbieżne. Za dopuszczalnością badania tej kwestii w polskim piśmiennictwie wypowiedział się w szczególności T. Grzegorzczak (por. T. Grzegorzczak, *Kodeks postępowania karnego oraz*

ustawa o świadku koronnym. Komentarz, Warszawa 2008, s. 1290). Na takim stanowisku stoi także M. Hudzik, który wskazuje, że europejski nakaz aresztowania, podobnie jak ekstradycja, nie pozwala na przekazywanie osób ściganych na potrzeby innego postępowania niż postępowanie karne. W konsekwencji żądanie przekazania do przeprowadzenia innego postępowania musi być uznane za okoliczność nakazującą odmowę wykonania nakazu (por. M. Hudzik, *Dobre narzędzie, niedobra sprawa*, „Rzeczpospolita” nr 132/2006, s. 7; zob. także tenże, *Europejski nakaz aresztowania a nieletni sprawcy czynów zabronionych*, „Europejski Przegląd Sądowy” nr 8/2006, s. 22. Podobne stanowisko zajmują P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, którzy stwierdzają, że sąd orzekający w przedmiocie wykonania europejskiego nakazu aresztowania jest zobligowany zbadać, czy organ sądowy, który wydał nakaz europejski, zachował przesłanki jego wydania (por. P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, *Kodeks postępowania karnego, tom III. Komentarz do artykułów 468-682*, red. P. Hofmański, Warszawa 2007, s. 632).

Możliwość taką odrzucają A. Górski i A. Sakowicz ze wskazaniem na zasadę wzajemnego zaufania, która w ocenie tych autorów wyłącza dopuszczalność badania, czy wydanie europejskiego nakazu aresztowania nastąpiło zgodnie z prawem państwa wydania nakazu (por. A. Górski, A. Sakowicz, [w:] K. T. Boratyńska, A. Górski, A. Sakowicz, A. Ważny, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2007, s. 1289). Możliwość badania celu wydania europejskiego nakazu aresztowania odrzuca także K. Malinowska-Krutul, *Ekstradycja a przekazanie w ramach europejskiego nakazu aresztowania* („Prokuratura i Prawo” nr 6/2007, s. 100), która stwierdza, że nie można potraktować jako dodatkowych przyczyn odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania innych okoliczności aniżeli te, które wskazuje art. 607p i art. 607r k.p.k., np. stwierdzenia przez polski sąd braku okoliczności wynikających z art. 607k, czyli braku właściwego „celu” europejskiego nakazu aresztowania, którym jest przeprowadzenie postępowania karnego.

Trybunał Konstytucyjny nie jest powołany do kontroli konstytucyjności stosowania prawa. Jednocześnie, zgodnie z rozumieniem w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego zasady zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa, ochronie konstytucyjnej podlegać musi zaufanie obywateli nie tylko do litery prawa, lecz przede wszystkim do sposobu jego interpretacji przyjmowanej w praktyce stosowania prawa przez organy państwa, zwłaszcza gdy praktyka ta jest jednolita i trwała w określonym czasie, a przepisy, na gruncie których praktyka ta została ukształtowana, nie pozwalają na przyjęcie jej oczywistej bezzasadności. Z zasady zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa wynika bowiem, że adresaci norm prawnych mogą zakładać, iż treść obowiązującego prawa jest dokładnie taka, jak to zostało ustalone przez sądy, zwłaszcza gdy ustalenie to zostało dokonane przez Sąd Najwyższy (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 9 października 2001 r., sygn. SK 8/00, OTK ZU nr 7/2001, poz. 211).

Odnosząc powyższą myśl do zarzutów sformułowanych przez skarżącego w odniesieniu do art. 607p § 1 k.p.k., należy zauważyć, że w świetle art. 55 ust. 1 Konstytucji, który jako zasadę przewiduje zakaz ekstradycji własnych obywateli oraz wobec brzmienia art. 55 ust. 2 Konstytucji, który statuuje wyjątek od zakazu wydawania własnych obywateli, przy zachowaniu dalszych ograniczeń wskazanych w tym przepisie, weryfikacja celu wydania europejskiego nakazu aresztowania jest wręcz konieczna. Jak wskazano powyżej, dopuszcza ją orzecznictwo sądowe.

W świetle powołanego wyżej orzecznictwa odmiennie przedstawia się kwestia dopuszczalności badania europejskiego nakazu aresztowania przez pryzmat przesłanek jego wydania. Według stanowiska judykatury, jest możliwe jedynie w bardzo wąskim zakresie i tylko na płaszczyźnie spełnienia przezeń warunków formalnych. Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że sąd państwa wykonania może rozważyć, czy europejski nakaz

aresztowania został wydany przez kompetentny organ i czy zawiera elementy istotne dla uznania go za spełniający wymagania formalne. Kontrola ta nie może jednak obejmować merytorycznego rozstrzygnięcia istnienia bądź braku podstaw do wykonania nakazu.

Od kontroli celu wydania europejskiego nakazu aresztowania oraz przesłanek formalnych, jakie ma spełniać, należy odróżnić weryfikację zasadności ścigania osoby, której dotyczy europejski nakaz aresztowania. Chodzi tu w szczególności o możliwość badania podstawy dowodowej.

Jak wskazano powyżej, potencjalnego źródła pozytywnego obowiązku ustawodawcy należy tu poszukiwać w przepisach statuujących podstawy odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania. Dla zarzutu pominięcia ustawodawczego w tym zakresie miarodajny jest art. 607p § 1 k.p.k. statuujący podstawy odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania.

W kwestii możliwości weryfikacji zasadności ścigania osoby, której dotyczy europejski nakaz aresztowania wypowiedział się Sąd Apelacyjny w Krakowie w postanowieniu z 17 listopada 2004 r., sygn. akt II AKz 403/04 („Krakowskie Zeszyty Sądowe” nr 11/2004, poz. 19). W nawiązaniu do art. 10 decyzji ramowej w sprawie europejskiego nakazu aresztowania wskazał, że mechanizm europejskiego nakazu aresztowania opiera się na wysokim stopniu zaufania między państwami członkowskimi, które wykonują go na podstawie wzajemnego uznawania decyzji organów wymiaru sprawiedliwości. Przypomniął przy tym, że jeszcze przed nowelizacją wprowadzającą europejski nakaz aresztowania, w kontekście uregulowań dotyczących ekstradycji, w orzecznictwie wyrażano pogląd, że celem postępowania ekstradycyjnego jest jedynie rozstrzygnięcie o prawnej dopuszczalności wydania. Za wystarczające uznawano uprawdopodobnienie zarzutu popełnienia przestępstwa, przyjmowane na podstawie faktu złożenia przez państwo wniosku o ekstradycję (zob. także postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 25 sierpnia 1999 r., sygn. akt II AKz 251/99 „Krakowskie Zeszyty Sądowe” nr 10/1999, poz. 63. Tak też P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, *Kodeks postępowania karnego...*, s. 633; odmiennie R. Kmieciak, *Kilka uwag o prawnodowodowych i konstytucyjnych aspektach sprawy Jakuba T.*, „Palestra” nr 11-12/2008, s. 177; por. także M. Wąsek-Wiaderek, *Dopuszczalność badania przesłanek wystąpienia z europejskim nakazem aresztowania przez sąd orzekający o jego wykonaniu*, [w:] „Studia i Analizy Sądu Najwyższego”, tom II, red. K. Ślebzak, W. Wróbel, Warszawa 2008, s. 127-150).

Rozważając tę kwestię z perspektywy konstytucyjnej, należy zważyć na brzmienie art. 55 ust. 1 oraz art. 55 ust. 4 Konstytucji. Jak już wskazano, art. 55 ust. 1 Konstytucji jako zasadę gwarantuje zakaz ekstradycji obywateli polskich, a wskazana gwarancja odnosi się nie tylko do wydania na podstawie „klasycznej” ekstradycji, realizowanej na podstawie przepisów zawartych w rozdziale 65 k.p.k., lecz także do przekazania realizowanego na podstawie europejskiego nakazu aresztowania uregulowanego w rozdziale 65a k.p.k. oraz w rozdziale 65b k.p.k. (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 27 kwietnia 2005 r., sygn. P 1/05).

Wynikający z art. 55 ust. 4 Konstytucji zakaz ekstradycji w sytuacji, gdyby jej dokonanie naruszało „wolności i prawa człowieka i obywatela”, stanowi, obok przesłanek wskazanych w art. 55 ust. 2 Konstytucji, dodatkowe ograniczenie dopuszczalności ekstradycji.

Posłużenie się wyrażeniem: „wolności i prawa człowieka i obywatela” może nasuwać wątpliwości, czy analizowany przepis odwołuje się do wolności i praw określonych w samej Konstytucji, czy też do wolności i praw gwarantowanych przepisami prawa międzynarodowego, w tym zwłaszcza postanowieniami EKPC. W piśmiennictwie wskazuje się, że interpretacja tego wyrażenia winna być szeroka, obejmując zarówno te prawa, które gwarantowane są przez przepisy wiążących Polskę aktów prawa

międzynarodowego, jak i wolności i prawa chronione konstytucyjnie (por. B. Nita, *Ograniczenia ekstradycji po zmianie art. 55 Konstytucji RP a europejski nakaz aresztowania*, „Przegląd Sejmowy” nr 2/2008, s. 93 i n.).

Art. 607p k.p.k. częściowo stanowi implementację art. 3 decyzji ramowej w sprawie europejskiego nakazu aresztowania.

W ślad za wskazanym przepisem decyzji ramowej w sprawie europejskiego nakazu aresztowania obligatoryjne podstawy wykonania europejskiego nakazu aresztowania oraz określone w art. 607r k.p.k. podstawy fakultatywnej odmowy jego wykonania nie mają charakteru wyczerpującego (por. także A. Lach, *Problemy funkcjonowania europejskiego nakazu aresztowania*, „Europejski Przegląd Sądowy” nr 11/2006, s. 24 i n.). W szczególności pkt 13 preambuły wskazanej decyzji ramowej wyklucza dopuszczalność wydania, jeżeli wiązałoby się z tym poważne ryzyko, że w państwie, do którego oskarżony ma być wydany, „zostanie wobec niego zastosowana kara śmierci, tortury lub inne kary lub działania nieludzkie lub poniżające”. Ze względu na związanie państw członkowskich EKPC to niebezpieczeństwo uznaje się za mało realne (por. B. Nita, *Europejski nakaz aresztowania ...*, s. 58).

Zgodnie z art. 607p § 1 pkt 5 podstawę obligatoryjnej odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania stanowi wzgląd na ochronę wolności i praw człowieka i obywatela. Wykonania nakazu europejskiego odmawia się, jeżeli naruszałoby to wskazane wolności i prawa.

Analizowana podstawa odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania została dodana do k.p.k. ustawą z dnia 27 października 2006 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 226, poz. 1647). Wskazana nowelizacja wiązała się ze zmianą art. 55 Konstytucji dokonaną ustawą z 8 września 2006 r.

Podkreślenia wymaga, że art. 55 ust. 4 Konstytucji *in fine*, a w ślad za nim art. 607p § 1 pkt 5 k.p.k. statuuje nieznaną decyzji ramowej, obligatoryjną przeszkodę odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania. Dotyczy to zarówno obywateli polskich, jak i wszelkich osób nieposiadających polskiego obywatelstwa bez względu na rodzaj popełnionego przestępstwa.

Decyzja ramowa w sprawie europejskiego nakazu aresztowania nie zawiera uregulowań, które dotyczyłyby postępowania dowodowego przed sądem orzekającym w kwestii przekazania.

Jak wskazano wyżej, w postanowieniu z 8 grudnia 2008 r., sygn. akt V KK 332/08, Sąd Najwyższy stwierdził, że jedynym pryzmatem oceny dopuszczalności przekazania osoby ściganej na podstawie europejskiego nakazu aresztowania są art. 607p i 607r k.p.k. Tylko powołując się na przesłanki wymienione w tych przepisach, wolno polskiemu sądowi odmówić wykonania nakazu. We wskazanym wyżej postanowieniu Sąd Najwyższy wykluczył przy tym dopuszczalność merytorycznego rozstrzygnięcia o braku podstaw do wykonania europejskiego nakazu aresztowania w następstwie przeprowadzonej kontroli wymogów formalnych, jakie nakaz ma spełniać.

W wypadku „klasycznej” ekstradycji, tj. wydania realizowanego na podstawie przepisów zawartych w rozdziale 65 k.p.k., zakres postępowania dowodowego przed sądem orzekającym w przedmiocie prawnej dopuszczalności ekstradycji również jest ograniczony. Co do zasady dowody mogą być tu przeprowadzane wyłącznie na okoliczność prawnej dopuszczalności wydania.

W kontekście „klasycznej” ekstradycji w piśmiennictwie stwierdza się, że w trakcie posiedzenia w przedmiocie prawnej dopuszczalności ekstradycji niedopuszczalne jest rozstrzygnięcie kwestii odpowiedzialności za popełnione przestępstwo osoby, której dotyczy wniosek (tak L. Gardocki, [w:] J. Bratoszewski, L. Gardocki, Z. Gostyński, S. M. Przyjemski, R. A. Stefański, S. Zabłocki, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. III,

Warszawa 2004, s. 884; T. Grzegorzczak, *Kodeks postępowania karnego oraz ustawa o świadku koronnym. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 1266; P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, *Kodeks postępowania karnego...*, s. 584).

Wyjaśnienia złożone przez osobę, której dotyczy wnioski o wydanie, stanowią natomiast środek dowodowy w postępowaniu przed sądem orzekającym w przedmiocie prawnej dopuszczalności ekstradycji. W razie zaś uzasadnionego wniosku osoby ściganej, która ma zostać wydana w celu przeprowadzenia przeciwko niej postępowania karnego, sąd powinien przeprowadzić dowody znajdujące się w kraju. Dowody mogą zostać przeprowadzone nie tylko na wniosek osoby, której dotyczy wnioski, lecz także na wniosek prokuratora albo przez sąd z urzędu (zastosowanie znajduje tu art. 167 k.p.k.). Wskazuje się, że podstawę oddalenia wniosku dowodowego może tu stanowić art. 170 § 1 k.p.k. (tak S. Steinborn, [w:] J. Grajewski, L. K. Paprzycki, S. Steinborn, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz, tom 2 (art. 425-673)*, Kraków 2006, s. 703).

W judykaturze przyjmuje się, że art. 604 k.p.k. odnoszący się do „klasycznej” ekstradycji może być samodzielną podstawą oddalenia wniosku dowodowego w sytuacji, gdy we wniosku dowodowym strona wnosi o przeprowadzenie dowodu, który nie znajduje się w kraju (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 18 stycznia 2006 r., sygn. akt. II AKz 2/06, „Prokuratura i Prawo-wkładka” nr 6/2006, poz. 29).

Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Lublinie w postanowieniu z 5 maja 2005 r., sygn. akt II AKz 114/05 (OSA nr 9/2007, poz. 44), potrzeba przeprowadzenia niezbędnych dowodów w postępowaniu uregulowanym w rozdziale 65 kodeksu postępowania karnego zachodzi wtedy, gdy wymagają tego prawnomaterialne przesłanki merytorycznego orzekania, o których mowa w art. 604 § 1 k.p.k., tj. dopuszczalności wydania osoby ściganej. Obligują one sąd do przeprowadzenia z urzędu stosownych dowodów (znajdujących się w kraju) w ramach powinności przewidzianej w art. 167 k.p.k.

Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że stanowisko wyrażone w powyższym wyroku zyskuje dodatkowe uzasadnienie w aktualnym brzmieniu art. 55 Konstytucji. Chodzi tu o gwarancję zawartą w art. 55 ust. 4 *in fine*, zgodnie z którą ekstradycja jest zakazana, jeżeli jej dokonanie będzie naruszać wolności i prawa człowieka i obywatela.

W stanowisku Prokuratora Generalnego trafnie stwierdzono, że przepisy implementujące decyzję ramową do polskiego porządku prawnego nie przewidują badania przez sądy poszczególnych państw członkowskich Unii Europejskiej podstaw wydania europejskiego nakazu aresztowania. Czyniąc ustalenia dotyczące znacznie tej okoliczności, należy tu zwrócić uwagę na brzmienie punktu 12 preambuły decyzji ramowej, który wskazuje, że: „Niniejsza decyzja ramowa respektuje prawa podstawowe i przestrzega zasad uznanych w art. 6 Traktatu o Unii Europejskiej oraz tych, które znajdują odbicie w Karcie Podstawowych Praw Unii Europejskiej, w szczególności w jej rozdziale VI. Żadnego z przepisów niniejszej decyzji ramowej nie należy interpretować jako zakazującego odmowy przekazania osoby, w odniesieniu do której europejski nakaz aresztowania został wydany, kiedy istnieją, oparte o obiektywne przesłanki, podstawy do przypuszczenia, że wymieniony nakaz aresztowania został wydany w celu ścigania lub ukarania osoby ze względu na jej płeć, rasę, religię, pochodzenie etniczne, obywatelstwo, język, poglądy polityczne lub orientację seksualną, lub że jej sytuacja może ulec pogorszeniu z jednej z tych przyczyn. Niniejsza decyzja ramowa nie uniemożliwia Państwu Członkowskiemu stosowania własnych norm konstytucyjnych odnoszących się do sprawiedliwego procesu, wolności zrzeszania się, wolności prasy i wolności słowa w innych mediach”.

Na Trybunale Konstytucyjnym, podobnie jak na innych organach stosujących prawo w państwach członkowskich Unii Europejskiej, spoczywa obowiązek proeuropejskiej interpretacji wewnętrznych przepisów prawnych, tj. takiej ich wykładni,

która pozwala osiągnąć cel wskazany w decyzji ramowej (por. wyrok ETS z 16 czerwca 2005 r. w sprawie Marii Pupino, sygn. C-105/03). Obowiązek wykładni zgodnej nie wiąże jednak w sposób nieograniczony. Wytyczając jego granice w tej sprawie, ETS wskazał, że obowiązek odniesienia się do decyzji ramowej przy dokonywaniu wykładni krajowego prawa karnego podlega ograniczeniom wynikającym z ogólnych zasad prawa, w tym w szczególności z zasady pewności prawa i niedziałania prawa wstecz. Zasady te stoją na przeszkodzie m.in. temu, aby na podstawie decyzji ramowej i niezależnie od ustawy wprowadzającej ją w życie proeuropejska interpretacja mogła doprowadzić do ustalenia lub zaostżenia odpowiedzialności karnej. Obowiązek wykładni proeuropejskiej przestaje obowiązywać w chwili, gdy prawo krajowe nie może być zastosowane w sposób, który doprowadziłby do rezultatu zgodnego z celem wytyczonym przez decyzję ramową. Nie może bowiem stanowić podstawy do dokonywania wykładni prawa krajowego *contra legem*.

Mając na uwadze powyższe, Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że ocena konstytucyjności kwestionowanego przepisu w kontekście wskazanych w sprawie wzorców kontroli wymaga uwzględnienia brzmienia punktu 12 preambuły decyzji ramowej.

Trybunał Konstytucyjny podziela stanowisko Prokuratora Generalnego, że zasada wzajemnego zaufania powinna być wiodąca przy interpretacji przepisów o europejskim nakazie aresztowania. To stwierdzenie nie rozwiązuje jednak problemu ewentualnej niekonstytucyjności przepisów stanowiących implementację uregulowań opartych na zasadzie wzajemnego uznawania.

Warto tu przedstawić wypowiedzi Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dotyczące gwarancji konwencyjnych odnoszących się do ekstradycji. W uzasadnieniu wyroku z 19 lutego 2008 r., sygn. P 48/06 (OTK ZU nr 1/A/2008, poz.4), Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że zejście poniżej standardu konstytucyjnego ze względu na konieczność uwzględniania przepisów EKPC przy wykładni gwarancji konstytucyjnych byłoby równoznaczne z niezgodnością uregulowania ustawowego z Konstytucją.

W wyrokach zapadłych w sprawach Bozano przeciwko Francji (z 2 grudnia 1987 r., sygn. 9990/82) oraz Askar przeciwko Wielkiej Brytanii (z 16 października 1995 r., sygn. 26373/95) Europejski Trybunał Praw Człowieka stwierdził, że prawem, które może zostać naruszone w toku postępowania ekstradycyjnego, jest gwarantowane przez art. 6 EKPC prawo do rzetelnego i uczciwego procesu (*fair trial*). W sprawie chodziło o naruszenie tego prawa w kraju, do którego osoba ma być ekstradowana. Na takim stanowisku stanął także SN w postanowieniu z 29 lipca 1997 r., sygn. akt II KKN 313/97, OSNKW nr 9-10/1997, poz. 85).

W badanej sprawie chodzi jednak o inną sytuację. Art. 55 ust. 4 Konstytucji w związku z art. 45 ust. 1 oraz art. 42 ust. 2 Konstytucji mają stanowić pryzmat oceny zgodności z konstytucją przepisów odnoszących się do postępowania sądowego w państwie wykonania europejskiego nakazu aresztowania, a nie w państwie jego wydania.

Obowiązywanie gwarancji płynącej z art. 6 EKPC w postępowaniu toczącym się w państwie orzekającym w przedmiocie wykonania wniosku ekstradycyjnego/nakazu europejskiego jest oczywiste.

Podkreślenia wymaga tu raz jeszcze, że również punkt 12 preambuły decyzji ramowej deklaruje nienaruszalność zasad konstytucyjnych państw członkowskich odnoszących się do poszanowania prawa do sprawiedliwego procesu.

Niewątpliwie występowanie w szeroko rozumianej roli oskarżonego (biernej strony procesu karnego) niesie za sobą dyskomfort polegający na konieczności poddania się rygorom procesowym.

Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie już stwierdzał w swoim orzecznictwie, że zapewnienie prawa do obrony jest konieczne w każdym represyjnym postępowaniu incydentalnym, i to nawet wtedy, gdy nie wiąże się z nim dotkliwa ingerencja w prawa i wolności konstytucyjne (por. np. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 28 listopada 2007 r., sygn. K 39/07, OTK ZU nr 10/A/2007, poz. 129).

Z perspektywy gwarancji sprawiedliwego procesu (art. 45 ust. 1 Konstytucji) zapewnienie korzystania z gwarancji prawa do obrony jest konieczne. Tego, ze względu na art. 2 Konstytucji, wymaga każda rzetelna procedura. Osoba, przeciw której kieruje się postępowanie związane z negatywnymi skutkami, musi mieć zapewnione adekwatne do celu tego postępowania możliwości obrony (art. 42 ust. 2 Konstytucji).

Wykonanie europejskiego nakazu aresztowania pociąga za sobą przekazanie osoby ściganej z terytorium Polski na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej. W wypadku orzekania w przedmiocie przekazania na podstawie europejskiego nakazu aresztowania stopień ingerencji w prawa i wolności osoby, której dotyczy wniosek, jest zatem szczególny. Z postępowaniem zmierzającym do wykonania europejskiego nakazu aresztowania może się nadto wiązać dodatkowa dolegliwość polegająca na zastosowaniu wobec osoby ściganej środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania (art. 607k § 3 k.p.k.).

W ocenie Prokuratora Generalnego, celem postępowania w przedmiocie przekazania jest wydanie albo odmowa wydania osoby ściganej, a nie orzekanie o winie i karze tej osoby w zakresie czynu zarzucanego w europejskim nakazie aresztowania. W związku z tym prawo do wysłuchania nie musi być zagwarantowane w zakresie dotyczącym weryfikacji dowodów potwierdzających fakt popełnienia czynów zarzucanych w europejskim nakazie aresztowania.

Zakres kognicji sądu orzekającego w przedmiocie wykonania europejskiego nakazu aresztowania wyznacza w pierwszej kolejności Konstytucja, a przede wszystkim relewantne tu gwarancje zapisane w art. 55 ust. 4 w związku z art. 45 ust. 1 i art. 42 ust. 2 Konstytucji. Skoro, zgodnie z art. 30 Konstytucji, źródło wolności i praw człowieka i obywatela stanowi godność człowieka, a wskazany przepis Konstytucji wyraża prawo podmiotowe (por. K. Działocha, *Konstytucyjna koncepcja prawa i jego źródeł w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego* [w:] *Księga XX-lecia orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego*, red. M. Zubik, Warszawa 2006, s. 303 i n.), to na podstawie art. 607p § 1 pkt 5 k.p.k. należy dopuścić możliwość odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania w sytuacji, gdy dla sądu orzekającego w przedmiocie jego wykonania oczywistym jest, że osoba ścigana nie dopuściła się czynu, w związku z którym nakaz europejski został wydany. Takie przekonanie może być następstwem ustalenia poczynionego z inicjatywy osoby, której dotyczy europejski nakaz aresztowania, względnie jej obrońcy, prokuratora jako strony postępowania, jak i ustalenia poczynionego z inicjatywy sądu orzekającego w przedmiocie wykonania europejskiego nakazu aresztowania czy wręcz ustalenia wynikającego z notoryjności sądowej.

W podstawie obligatoryjnej odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania określonej w art. 607p § 1 pkt 5 k.p.k. mieści się także taka sytuacja, w której opis czynu, którego dotyczy europejski nakaz aresztowania, jest nieprecyzyjny w stopniu uniemożliwiającym rozstrzygnięcie w przedmiocie dopuszczalności przekazania, tj. w stopniu uniemożliwiającym ustalenie, czy zachodzą przesłanki obligatoryjnej lub fakultatywnej odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania (art. 607p i art. 607r k.p.k.).

Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że europejski nakaz aresztowania musi jednoznacznie wskazywać, w związku z jakim czynem został wydany. W przeciwnym razie sąd orzekający w przedmiocie jego wykonania nie mógłby nabrać przekonania, że

oczywistym jest, iż osoba ścigana nie dopuściła się czynu, w związku z którym nakaz europejski został wydany. Nieprecyzyjny opis czynu uniemożliwiłby zatem w szczególności uruchomienie przesłanki obligatoryjnej odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania określonej w art. 607p § 1 pkt 5 k.p.k. w zakresie wskazanym powyżej. Jak bowiem wskazano, na podstawie tego przepisu możliwa jest odmowa wykonania europejskiego nakazu aresztowania wówczas, gdy dla sądu orzekającego w przedmiocie jego wykonania oczywistym jest, że osoba ścigana nie dopuściła się czynu, w związku z którym nakaz europejski został wydany. Bez wystarczająco precyzyjnego opisu czynu tak rozumiana przesłanka odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania pozostawałaby więc iluzoryczna.

Jak wskazano powyżej, z postępowaniem zmierzającym do wykonania europejskiego nakazu aresztowania może się dla osoby ściganej wiązać dodatkowa dolegliwość polegająca na zastosowaniu wobec niej środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania, co wynika z art. 607k § 3 k.p.k. Wskazany przepis w brzmieniu obowiązującym w czasie orzekania w sprawie dotyczącej skarżącego stanowił, że: „Nakaz europejski może być połączony z wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania lub innego środka zapobiegawczego”. W kontekście tego uregulowania w orzecznictwie sądowym brak było jednolitości stanowisk co do dopuszczalności weryfikacji podstawy dowodowej wniosku o przekazanie na podstawie europejskiego nakazu aresztowania. Przeciwno takiej możliwości wypowiedział się m.in. Sąd Apelacyjny w Katowicach w postanowieniu z 25 października 2006 r., sygn. akt II AKz 685/06 („Krakowskie Zeszyty Sądowe” nr 1/2007, poz. 101). Odmienne stanowisko Sąd Apelacyjny w Katowicach zajął w postanowieniu z 23 sierpnia 2006 r., sygn. akt II AKz 518/06 („Krakowskie Zeszyty Sądowe” nr 1/2007, poz. 99). Stanowisko wykluczające dopuszczalność badania podstawy dowodowej przekreślało jednocześnie dopuszczalność badania w takim wypadku przesłanki ogólnej, od spełnienia której art. 249 § 1 k.p.k. uzależnia dopuszczalność stosowania tymczasowego aresztowania (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 25 października 2006 r., sygn. akt II AKz 685/06). W aktualnie obowiązującym brzmieniu art. 607k § 3 zdanie pierwsze k.p.k. przewiduje, że: „Na wniosek prokuratora sąd okręgowy może zastosować tymczasowe aresztowanie, oznaczając jego termin na czas niezbędny do przekazania osoby ściganej”. Uregulowanie to odnosi się do sytuacji, w której przekazanie ma nastąpić w celu przeprowadzenia postępowania karnego. W wypadku, gdy przekazanie ma nastąpić w celu wykonania kary, samoistną podstawą zastosowania tymczasowego aresztowania jest bowiem istnienie wydanego w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej prawomocnego wyroku skazującego lub innej decyzji stanowiącej podstawę pozbawienia wolności osoby ściganej (art. 607k § 3 k.p.k. *in fine*).

Mając na uwadze powyższe, Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że z perspektywy konstytucyjnej niemożliwa do zaakceptowania byłaby sytuacja, w której sąd orzekający w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania wobec osoby, której dotyczy wniosek o przekazanie w celu przeprowadzenia postępowania, po ustaleniu, że zastosowanie tego środka zapobiegawczego jest wykluczone ze względu na niespełnienie ogólnej podstawy tymczasowego aresztowania przez to, że osoba ścigana nie dopuściła się zarzucanego jej czynu, nadal byłby zobligowany do przekazania takiej osoby.

Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że uwzględnienie wskazanych powyżej okoliczności, tj. 1) sytuacji, gdy dla sądu orzekającego w przedmiocie jego wykonania oczywistym jest, że osoba ścigana nie dopuściła się czynu, w związku z którym nakaz europejski został wydany oraz 2) w wypadku, gdy opis czynu, którego dotyczy europejski nakaz aresztowania, jest nieprecyzyjny w stopniu uniemożliwiającym rozstrzygnięcie w przedmiocie wykonania takiego wniosku, jest możliwe w ramach przesłanki odmowy

określonej w art. 607p § 1 pkt 5 k.p.k., ujętej na płaszczyźnie konstytucyjnej w art. 55 ust. 4 Konstytucji. Jest tu kwestią drugorzędą to, w jaki sposób powyższa przeszkoda przekazania zostanie uwzględniona w konkretnej sprawie, a w szczególności to, czy odmowa przekazania zostanie poprzedzona zwróceniem się do państwa wydania europejskiego nakazu aresztowania w trybie art. 607z k.p.k. o uzupełnienie informacji z jednoczesnym wskazaniem nowych okoliczności ujawnionych w sprawie z nadzieją, że powołanie się na te okoliczności doprowadzi do cofnięcia europejskiego nakazu aresztowania przez państwo wydania.

Trybunał Konstytucyjny podkreśla, że powyższe stwierdzenie nie powinno być utożsamiane z otwarciem sądowni orzekającemu w przedmiocie wykonania europejskiego nakazu aresztowania drogi do prowadzenia szczegółowego postępowania dowodowego w kwestii winy osoby ściganej.

Słuszne jest twierdzenie, że w wypadku przekazania na podstawie europejskiego nakazu aresztowania do państwa członkowskiego Unii Europejskiej poziom zaufania do zasadności wystąpienia o przekazanie powinien być wyższy niż w wypadku wydania na podstawie „klasycznej” ekstradycji do innego państwa, niekoniecznie związanego choćby minimalnym poziomem gwarancji wyznaczonym przez EKPC. Z drugiej jednak strony w świetle wzorców kontroli konstytucyjnej wskazanych w badanej sprawie niemożliwe do zaakceptowania byłoby bezkrytyczne przekazanie osoby ściganej we wskazanych powyżej sytuacjach.

Mając na uwadze to, że art. 607p § 1 pkt 5 k.p.k. powtarzający na płaszczyźnie ustawowej treść art. 55 ust. 4 Konstytucji ma pojemną treść i w wypadku, gdy dla sądu orzekającego w przedmiocie jego wykonania oczywistym jest, że osoba ścigana nie dopuściła się czynu, w związku z którym nakaz europejski został wydany oraz w wypadku, gdy opis czynu, którego dotyczy europejski nakaz aresztowania, jest nieprecyzyjny w stopniu uniemożliwiającym rozstrzygnięcie w przedmiocie jego wykonania i stanowi podstawę odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania, należy uznać, że we wskazanym wyżej zakresie przepis ten jest zgodny z art. 45 ust. 1 i art. 42 ust. 2 w związku z art. 55 ust. 4 Konstytucji.

Mając na względzie wszystkie powyższe okoliczności, Trybunał Konstytucyjny orzekł jak na wstępie.